

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, Z. Ú., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

VÝVOJ DOKLADŮ V ČESKÉ REPUBLICĚ

Autor práce: Kristýna Kerlelová, DiS.

Studijní program: Bezpečnostně právní činnost

Forma studia: Kombinovaná

Vedoucí práce: Mgr. František Šnitr

Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

2022

VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH STUDIÍ, z. ú.
Žižkova tř. 6, 370 01 České Budějovice

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Jméno a příjmení studenta: Kristýna Kerlelová, DiS.

Studijní program: Bezpečnostně právní činnost

Forma studia: Kombinovaná

Místo studia: Příbram

Název bakalářské práce: Vývoj dokladů v ČR

Název bakalářské práce v anglickém jazyce: Development of documents in the Czech Republic

Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

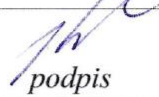

Vedoucí bakalářské práce (jméno a příjmení, titul): Mgr. František Šnitr

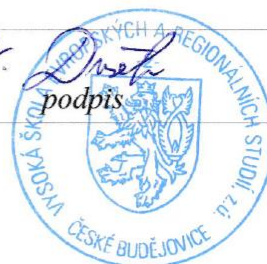
Datum zadání bakalářské práce (měsíc, rok): listopad, 2021

Cíl bakalářské práce: Hlavním cílem bakalářské práce je charakteristika, rozdělení a vývoj dokladů na území České republiky včetně zařazení do historického kontextu. Součástí tématu jsou i náležitosti každého dokladu a s tím související i jejich padělání. V rámci kriminalistického pojetí bude zmíněno i prokázání totožnosti na základě předloženého dokladu.

Student: Kristýna Kerlelová, DiS.	1.11.2021 datum	 podpis
Vedoucí práce: Mgr. František Šnitr	2.11.2021 datum	

Schvaluji zadání bakalářské práce:

Vedoucí katedry: doc. JUDr. Roman Svatoš, Ph.D.	6.12.2021 datum	 podpis
Prorektor pro studium a vnitřní záležitosti: doc. PhDr. Miroslav Sapík, Ph.D.	8.12.2021 datum	 podpis
Pověřený rektor: doc. Ing. Jiří Dušek, Ph.D.	14.12.2021 datum	 podpis

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval(a) samostatně, na základě vlastních zjištění a s použitím odborné literatury a materiálů uvedených v seznamu použitých zdrojů.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce v elektronické podobě ve veřejně přístupné části infodisku VŠERS, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky vedoucí(ho) a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce systémem na odhalování plagiátů.

.....

Děkuji vedoucímu bakalářské práce Mgr. Františku Šnitrovi za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce a dále Mgr. Radkovi Galašovi řediteli policejního muzea za možnost prohlídky a poskytnutí materiálů.

ABSTRAKT

KERLEHOVÁ, K. *Vývoj dokladů v České republice*. České Budějovice: Vysoká škola Evropských a regionálních studií, 2022. 72 s. Vedoucí bakalářské práce: Mgr. František Šnitr

Klíčová slova: doklady, vývoj, Česká republika, občan, prokázání totožnosti,

Bakalářská práce se zabývá vývojem dokladů na území České republiky. V prvních kapitolách se autorka věnovala dokladům, které zařadila do historického kontextu událostí v Českých zemích, a to od vzniku Rakousko – Uherska až do současnosti. V dalších kapitolách se zaměřovala na osobní a cestovní doklady. Zároveň uvedla kapitolu zaměřující se na vydávání dokladů z pohledu Veřejné správy. V současné době je velmi rozšířeno padělání dokladů, a proto se autorka rozhodla začlenit i tuto kapitolu. Z kriminalistického pojetí je součástí bakalářské práce identifikace na základě předloženého dokladu.

ABSTRACT

KERLEHOVÁ, K. *Development of documents in the Czech republic: Bachelor Thesis*. České Budějovice: The College of European and Regional Studies, 2022. 72 pp.
Supervisor: Mgr. František Šnitr

Key words: documents, development, Czech Republic, citizen, proof of identity

The bachelor thesis deals with the development of documents in the Czech Republic. In the first chapters, the author focused on documents, that she placed in the historical context of events in the Czech lands, from the establishment of Austria - Hungary to the present. In the following chapters, she focused on the essentials of documents and their security features. Counterfeiting of documents is very widespread at present, which is the author has decided to include this chapter in the overall content. From the criminalistic concept, part of the bachelor's thesis is identification on the basis of the submitted document.

Obsah

Úvod.....	9
1 Cíl a metodika bakalářské práce	11
2 Pojem doklad.....	12
3 Historie dokladů	12
3.1 Doklady v období Rakousko – Uherska.....	13
3.1.1 Domovský list	13
3.1.2 Legitimační lístky.....	14
3.1.3 Řidičský průkaz.....	15
3.2 Doklady v době vzniku samostatného Československého státu	16
3.2.1 Všeobecná Občanská legitimace.....	17
3.2.2 Cestovní pasy	17
3.2.3 Řidičský průkaz.....	19
3.3 Doklady v době protektorátu Čechy a Morava.....	20
3.3.1 Osobní průkaz	22
3.3.2 Cestovní pas	22
3.3.3 Řidičský průkaz.....	23
3.4 Doklady v poválečném období.....	24
3.4.1 Občanský průkaz (vzor 48)	25
3.4.2 Cestovní pas	26
3.4.3 Výjezdní doložka	27
3.4.4 Občanský průkaz (vzor 53)	27
3.4.5 Občanský průkaz (vzor 60)	28
3.5 Doklady v 60. letech 20. století	28
3.5.1 Řidičský průkaz v roce 1964.....	29
3.5.2 Cestovní doklady v roce 1965.....	30
3.6 Doklady mezi lety 1968 až 1989	31
3.6.1 Občanské průkazy	32

3.6.2	Občanský průkaz vzor 77.....	33
3.6.3	Občanský průkaz vzor 85.....	33
3.6.4	Cestovní pasy	34
3.7	Doklady po roce 1989	35
3.7.1	Občanské průkazy	37
3.7.2	Cestovní pasy	37
3.8	Doklady po vzniku Samostatného Českého státu.....	38
3.8.1	Občanské průkazy po vzniku samostatného Českého státu.....	39
3.8.2	Cestovní pasy po vzniku samostatného Českého státu	40
4	Druhy cestovních a osobních dokladů	44
4.1	Diplomatický pas.....	44
4.2	Služební pas.....	45
4.3	Cestovní průkaz.....	45
4.3.1	Osobní doklady	46
4.3.2	Řidičský průkaz.....	46
4.3.3	Zbrojní průkaz.....	47
4.3.4	Služební průkaz.....	48
4.3.5	Komparace dokladů	49
5	Vydávání dokladů z pohledu veřejné správy	50
6	Padělání dokladů.....	51
6.1	Ochranné prvky	52
6.2	Výroba dokladů v České republice	53
7	Kriminalistická identifikace	55
7.1	Prokázání totožnosti na základě předloženého dokladu.....	55
	Závěr	57
	Seznam použitých zdrojů	58
	Přílohy.....	66

Úvod

Jako každá historická událost nebo činnost má svůj milník či prvopočátek, tak stejně je tomu i u dokladů. Česká republika se vyznačuje bohatou historií sčítající mnoho pozitivních, ale i negativních mezníků. Ačkoliv se to na první pohled nemusí zdát, právě doklady se stávají nedílnou součástí těchto událostí. Autorka práce se bude v hlavní části zabývat historií dokladů od vzniku Rakousko – Uherska až po současnost. Doklady mají nejenom obsáhlou historii, ale jejich vývoj se v průběhu let změnil v mnoha oblastech spolu s reorganizací veřejné správy. Veřejná správa je činnost orgánů a institucí vykonávána v zájmu veřejnosti. Jedná se o ucelený systém nadřízenosti a podřízenosti jednotlivých orgánů, jenž jsou mezi sebou vzájemně propojeni. Její činnost je organizována buď přímo nebo v přenesené působnosti na základě zákona, případně jiných vyhlášek určující jednotlivé kompetence.

Doklady jsou pro nás nedílnou součástí každého z nás už od narození a provázejí nás po celou dobu našeho života. Již narozením získáváme doklad rodného listu obsahující osobní informace, informace našich rodičů, místo narození i rodné číslo. Jedná se o jeden z mnoha matričních dokladů vydávaných matričním úřadem působícím v daném správním okrsku. Matriční úřady mají na starosti vydávání rodných listů, oddacích listů, dokladů registrovaného partnerství a úmrtních listů. Přímou souvislost s doklady má také trestná činnost padělávání a pozměňování veřejných listin.

Dnešní doba nám dává možnosti se rozhodovat na základě naší svobodné vůle, jakým směrem se budeme v životě ubírat, v jakém městě budeme žít, pracovat, jaké si vybereme zájmy a co budeme dělat ve volném čase. Žijeme v demokratickém uspořádání opírajícím se o svobodnou vůli každého z nás. Z celosvětového měřítka se migrace objevovala již v historii a jinak tomu není ani dnes. Důvodem migrace může být příležitost k lepším pracovním a životním podmínkám, kvalitní vzdělávání, ale i útěk před válečným konfliktem. V České republice jsou nejčastějšími cizinci, kteří žádají o trvalé či krátkodobé pobyty nebo pracovní víza především Ukrajinci, Poláci, Maďaři či Vietnamci.

Nyní se dostáváme k další skutečnosti navazující na předchozí myšlenku, která vychází z její podstaty a tím je padělávání nebo jakékoliv pozměňování dokladů. Hlavní příčinou, proč k těmto trestným činům dochází je zatajování pravdivých informací, které by mohli být důkazem o nelegálním pobytu na území daného státu. Ze zkušenosti, které autorka má, kdy působila na Ministerstvu vnitra odboru azylové a migrační politiky se stávají i situace, kdy si cizinci nehlídají lhůty pro krátkodobá, dlouhodobá nebo pracovní víza, a tak se snadno stává, že po zjištění uplynuté lhůty se v tu chvíli na území státu nacházejí nelegálně a z moci úřední je jim vydán výjezdní příkaz.

Ovšem pak jsou tu tací, kteří tyto opatření dodržovat nechtějí a na úkor toho, si obstarávají falešné doklady. Mají kontakty s lidmi, kteří obstarávají padělané a pozměňované doklady a nechávají si za to dobře zaplatit. Pro některé se tato činnost stala byznysem a s doklady obchodují ve velkém. Padělatelé dokladů mají různá zařízení, tiskárny, papíry a barvy na základě, nichž falešné doklady vyrábějí. Jenže nejenom doklady, ale i různé ceniny, šeky, směnky a peníze obsahují určité ochranné prvky sloužící k tomu, aby se snížila na co nejnižší možnou míru trestná činnost padělání a pozměňování veřejných listin a platidel. Každá cenina nebo veřejná listina má několik různých ochranných prvků, která by jej měla chránit proti padělání. Někdy lze falzifikovanou ceninu odhalit při běžném pohledu, při různém natočení proti světlu nebo se k tomu používají speciální přístroje, vybavené například ultrafialovou zářivkou reagující na zvláštní papír.

V rámci kriminalistiky jsou doklady důležitým aspektem při identifikaci osob na základě předloženého dokladu. Kriminalisté mohou identifikaci provádět různými způsoby umožňující identifikování dané osoby například sejmutím otisků prstů nebo dalšími kriminalistickými technikami, které jsou v 21. století stále zdokonalovány a jejich vývoj se neustále posouvá dopředu. Především to má usnadňovat práci kriminalistům či jiným ozbrojeným složkám ať už při pátrání po osobách hledaných nebo pohřešovaných.

1 Cíl a metodika bakalářské práce

Hlavním cílem bakalářské práce je souhrnná charakteristika, vysvětlení pojmů a následné seznámení se s historií a vývojem dokladů na území České republiky až do současnosti, která patří mezi stěžejní část celého obsahu. Důvodem, který následně souvisí i s navazující kapitolou je to, že v oběhu mezi pravými doklady se často objevují i falzifikované doklady. Proto spolu s různými cennostmi, šeky, směnkami mají i doklady ochranné prvky, o které bude tato kapitola také doplněna. V následující kapitole budou zároveň vysvětleny důvody vzniku padělání dokladů, kdo je nejčastějším uživatelem padělaných dokladů a jaké tresty hrozí pachatelům v případě, že budou usvědčeni z tohoto trestného činu. Vzhledem k tomu, že téma bakalářské práce se týká dokladů na území České republiky, autorka práce uvedla také českou firmu zabývající se nejen výrobou dokladů, ale také bankovek.

U vývoje dokladů je potřeba mít na zřeteli, že právní úprava a veškeré informace v nich zaznamenané se budou stejně tak měnit, jako se mění politická situace v daném historickém období. Což má za následek, že můžeme provést komparaci vybraného dokladu z tehdejší doby s dnešní dobou a porovnat mezi sebou určité nuance. Každý doklad, aby mohl být platný musí obsahovat jednotlivé náležitosti na základě, kterých můžeme říct, že se jedná o doklad splňující zákonem stanovené podmínky. Jinak tomu nebylo ani historii.

Poslední kapitola nazývající se Identifikace pomocí osobního dokladu se stala nedílnou součástí celé bakalářské práce, protože velice úzce souvisí nejen s výběrem tématu, ale i s oborem, jenž si autorka vybrala. Kriminalistické propojení s teorií a s historickým vývojem dokladů je jednoznačné. Autorka zde zároveň mohla využít nabyté vědomosti a zkušenosti jak z VOŠ Trivis, s.r.o. tak i z hodin výuky na Vysoké škole v Příbrami. Samotná identifikace na základě osobního dokladu má několik specifik. Obecně lze říci, že kriminalistická identifikace může být prováděna jak u živých osob, tak u osob neznámé totožnosti a mrtvol neznámé totožnosti, části lidského těla neznámé totožnosti a kosterních nálezů.

2 Pojem doklad

V obecné rovině lze doklad tedy objekt klasifikovat jako písemnost určitého druhu sloužícího k prokázání totožnosti konkrétní osoby. V kriminalistickém pojetí mají doklady důkazní význam při jakémkoliv vyšetřování. Tyto objekty určují práva, mohou vymezovat jednotlivé povinnosti, ale mohou být považovány i za finanční nebo účetní objekty. Pro skupinu či jednotlivce jsou nedílnou součástí v jakémkoliv jednání.¹

Každá fyzická osoba má právo svého volného jednání, svobodného rozhodování, které může být omezeno například biologickými a fyzikálními zákonitostmi, které nelze ovlivnit. Přesto se v některých historických událostech vyskytují momenty, kdy lidé, neměli svobodnou vůli se rozhodnout a museli se podřídit nastolenému režimu vlády.²

3 Historie dokladů

S historií dokladů souvisí i vznik jednotlivých států, administrativního aparátu a nabývání občanství. Lidé se od prvobytně pospolné společnosti začali rozvíjet a postupem času měnili své nároky na způsob života. Státní útvary se začaly vyvíjet kolem roku 3000 let př.n.l. na území Blízkého východu v oblasti Mezopotámie. Tam se postupně rozšiřovaly státní útvary. Důvodem vzniku byla změna způsobu života lidí, kteří z kočovného života začali přecházet na usedlý. V té době se začaly utvářet i specializovaná odvětví dnes známé jako administrativní aparáty. V prvních státech měl absolutní moc panovník, který měl vládl neomezeně. Způsob vlády se často spojoval s náboženstvím, které hrálo velmi důležitou roli v konání vlády panovníka. Ve starověkém Řecku se první státní útvary neboli polis začaly rozvíjet kolem roku 1500 př.n.l. Vývojem formy vlády Řecko přešlo od monarchie až k demokracii. Vláda a státní moc byla rozdělena mezi plnoprávné občany. Občanem daného území byl ten, který se narodil v zákonném manželství nebo mu občanství bylo uděleno ze zvláštních zásluh.³

1 STRAUS, Jiří. Kriminalistická technika. 3., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2012. ISBN 978-80-7380-409-1

2 GERLOCH, Aleš. Teorie práva. 6., aktualiz. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013. ISBN 978-80-7380-454-1

3 KUBÍNKOVÁ, Marcela a Jaroslav STRÁNSKÝ. Základy teorie práva a pracovní právo. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2009. ISBN 978-80-86723-83-9

Dalším pojmem souvisejícím s doklady jsou hranice. Hranice může být označována jako mez rozdělující dva státy, ale také mez uvnitř státu spojující jednotlivé oblasti. Přejedem přes pomyslnou hranici jednoho státu se občan druhého státu stává cizincem. Cizinec byl dříve označován jako nepřítel, host, nebo osoba, která se dočasně zdržovala na cizím území. Příchod cizince do nové společnosti neboli akulturace může mít i v dnešní době mít jak pozitivní, tak negativní dopad. Z této skutečnosti vyplývá, že migrace tu byla již ve starověku. ⁴

3.1 Doklady v období Rakousko – Uherska

Období Rakousko – Uherska se datuje od 8. června 1867 do 31. října 1918. Z hlediska uspořádání státu bylo Rakousko – Uhersko konstituční monarchií a právní úpravu tvořila pragmatická sankce z roku 1713, prosincová ústava z roku 1867 a zákonný článek XII/1867 uherské legislativy. Obecní zákon z roku 1862 v článku II popisoval, že každý občan patřil do obce, ale musel mít k obci domovské právo. Zákon o domovském právu upravoval práva a povinnosti občanů dané obce. Obsahem tohoto zákona byly ustanovení pojednávající o oprávnění fyzické osoby zdržovat se v obci. Domovské právo se nabývalo originárně udělením (výslovným přijetím do svazku obecního), derivativně narozením, legitimací nemanželského dítěte nebo uzavřením manželství. Již v této době se vyskytoval pojem bezdomovectví, které bylo naprosto nepřijatelné. ⁵

3.1.1 Domovský list

Každý občan dané obce se musel prokazovat domovským listem a pokud nebylo zřejmé do jaké obce patří, obecní představenstvo se jej snažilo odvodit od osobních údajů rodinných příslušníků. Jakmile bylo zjištěno, že osoba má domovské právo na jiném území využil se institut postrku, který sloužil k vyhoštění cizince, tuláka nebo osoby, jež nechtěla pracovat. Dalším orgánem byl tzv. hnanecký úřad, který svým rozhodnutím stanovoval postrk formou nuceného pasu, v praxi to znamenalo, že daná osoba měla

4 SKŘEJPEK, Michal, Petr BĚLOVSKÝ a Kamila STLOUKALOVÁ, ed. Cizinci, hranice a integrace v dějinách. Praha: Auditorium, 2016. ISBN 978-80-87284-62-9

5 WAGNER, Wilhelm J. Rakousko-Uhersko: monarchie a lidé slovem i obrazem. Přeložil Ivana FÜHRMANN VÍZDALOVÁ. V Praze: Euromedia Group, 2019. Universum (Euromedia Group). ISBN 978-80-7617-585-3

stanovenou cestu a dobu, do které se musela navrátit zpět do své obce. V některých případech byla doprovázena i policejními orgány. Když osoba neuposlechla příkazu navracení se zpět do své obce, byla osobě uložena sankce 8denního vězení. S takovým postupem se později přišlo na to, že činnost s vykázáním je finančně náročná, neboť obec musela na vyhnání osoby přispívat jednu pětinu z celkových nákladů. Obecní představenstvo před udělením domovského práva zjišťovalo veškerou identifikaci osoby, státní příslušnost i vztah k jednotlivým obcím. Poté co neshledaly žádné informace, které by bránily k vydání domovského listu, byl občanovi vydán domovský list jako doklad o obecní příslušnosti, který podepisoval starosta. Právní úprava domovského práva z roku 1863 velmi zaostávala za průmyslovým rozvojem spojující migraci. Proto bylo nutné přijmout novelizaci zákona roku 1896. Novela zákona o právu domovském proběhla v článku I. a vymezila že § 8, 9, 10 se zrušují a nahrazují § 2, 3, 4. Hlavní změnou byla lhůta pro získání obecní příslušnosti. Dle § 2 novely domovského práva dle zákona č. 105/1863 Sb., říšského zákona o domovského právu, obec nemohla rakouskému občanovi odepřít přijetí do obecního svazku, jestliže byl svéprávný a na území obce se zdržoval dobrovolně a nepřetržitě po dobu 10 let. Jediným omezením bylo, že takovému občanovi po tu dobu nesmělo být dlouhodobě poskytováno veřejné zaopatření jako chudému, kromě uplatňování chudinské podpory na přechodnou dobu. Z těchto okolností vyplývá, že jako průkaz státního občanství sloužil právě domovský list. Domovské právo zde přetrvalo až do roku 1948 a zrušeno bylo na základě § 1 odst. 1 zákona č. 174/1948 Sb., o zrušení domovského práva, ze dne 30. června 1948.⁶

3.1.2 Legitimační lístky

Pro cestovní po tuzemsku byly potřebné legitimační lístky vydávané dle § 1 ministerské vyhlášky č. 80/1867 říšského zákoníku. K cestování mimo monarchii byly zavedeny cestovní pasy podle císařského nařízení 31/1857 říšského zákoníku o zavedení pasového systému v monarchii. Dalšími právními předpisy navazujícími na výše zmíněné nařízení byly císařské nařízení ze dne 6. listopadu 1865, č. 116 říšského zákoníku o zrušení pasových revisí na říšských hranicích; ministerská vyhláška ze dne 10. května 1867, č. 80 říšského zákoníku o policejně-pasových předpisech; zákona č. VI/1903 o pasech a nařízení č. 87/1919 Sb., o vydávání cestovních pasů. Doklady k cestování se

⁶ Tamtéž, s.12-214.

vydávali v podobě dvojlistu, nebyly v té době ještě vydávány v knižní podobě to až v roce 1878, kdy byl zaveden nový cestovní pas, jehož podoba se nezměnila do počátku roku 1919. Doklady vydávaly pověřené okresní úřady a někdy úřady policejní.⁷

3.1.3 Řidičský průkaz

Na základě nařízení č. 81/1910 Sb., říšského zákona, předpisy o jízdě samohybných vozidel může osoba, která splnila věk nejméně 19 let samostatně řídit samohybné vozidlo o více než jedné koleji, splnila zkoušku způsobilosti a na základě toho obdržela úřední povolení (vůdčí list).

Zkoušku mohou absolvovat pouze ti, kteří jsou prakticky vyučeni jednomu z kovoobráběcích oborů. Tyto osoby musejí předložit vysvědčení o úspěšném absolvování zákonného kurzu, průkaz o mravní zachovalosti, vysvědčení o zdravotním stavu. Ke zkoušce nemůže být připuštěn žadatel, který má zdravotní problémy typu duševních nebo epileptických potíží, notorický alkoholik, jenž se dopustil těžkých přestupků proti bezpečnosti těla a majetku, osoba, která nemá státní příslušnost nebo takový žadatel řídící výhradně sportovně a ve vlastních službách zaměstnává kvalifikované řidiče.⁸

Samohybná vozidla jsou opatřena značkami skládající se z latinského písmene a z čísla (evidenčního čísla) v arabských číslicích. Zkouška se orientuje na znalosti zákonných a policejních předpisů. Písmeno označuje zemi nebo obvod, kde byla značka vydána a číslo vyznačuje číslo registrovací v evidenčním seznamu, římské číslo pak rozšiřuje sérii. Každá země má své písmeno, stejně tak jako obvod pražského policejního ředitelství. Značky jsou označeny černým písmem na bílém podkladu a jakékoliv

7 SCHELLE, Karel a Vladimír ŠMÍD. RODNÉ ČÍSLO V INFORMAČNÍCH SYSTÉMECH [online]. [cit. 2022-02-03]. Dostupné z: <https://www.fi.muni.cz/~smid/trebic3.html>

8 KLOFÁČ, V. Návrh: na změnu nařízení ministerstva vnitra s ministerstvem obchodu, ministerstvem veřejných prací a ministerstvem financí ze dne 28. dubna 1910, jímž se vydávají bezpečnostní ustanovení policejní pro jízdu samohybných vozidel (automobilů, motorových vlaků a motorových kol). Senát národního shromáždění R [online]. 1910 [cit. 2022-03-13]. Dostupné z: https://www.senat.cz/informace/z_historie/tisky/1vo/tisky/T0736_00.htm

pozměňování nebo úpravy jsou zakázány. Evidenční úřady vydávají značky majitelům v písemném vyhotovení s úřední pečeti a následně jsou zaevidovány do rejstříku.⁹

3.2 Doklady v době vzniku samostatného Československého státu

Na vzniku samostatného Československého státu se podílel filozof a politik Tomáš G. Masaryk spolu se svými spolupracovníky E. Benešem, Miroslavem R. Štefánikem a dalšími osobami. Dne 28.10. 1918 byl vyhlášen samostatný Československý stát na schůzi Národního výboru v Praze, jehož prezidentem se stal již zmiňovaný T. G. Masaryk. Se vznikem státu vznikl i Nový zákon tzv. recepční zákon č. 11/1918 Sb. zákonů a nařízení Československa pod vedením autora A. Rašína. Tím se zamezilo tomu, aby nedošlo k bezprávnímu stavu a mohlo se nadále pokračovat v budování a rozvíjení nově vzniklého státu. Z bývalého Rakousko – Uherska se převzal právní řád a zakomponoval se do nové úpravy, vzhledem k odlišnosti obou právních úprav vznikl tzv. právní dualismus. Výjimkou byla oblast Hlučínska, která měla právní úpravu německého práva, a to až do 1. května 1921, kdy nabyl účinnosti zákon č. 76/1920 Sb., zákonů a nařízení Československa. Nařízení vlády č. 152/1920 Sb., zákonů a nařízení Československa, se zavedlo používání českého práva. Nejvyšším orgánem byl Národní výbor, který se stal jak zákonodárným, tak výkonným orgánem státu. Nová Ústava Československého státu byla přijata 13. listopadu 1918 a publikována byla pod č. 37/1918 Sb. zákonů a nařízení státu Československého.¹⁰

9 Předpisy o jízdě samohybných vozidel: Nařízení ministerstva vnitra v dorozumění s ministerstvem veřejných prací a ministerstvem financí ze dne 28. dubna 1910, čís.81 ř.z. [online]. [cit. 2022-03-13]. Dostupné z: <http://www.feudal.cz/spz/html/narizeni.htm>

10 HRUBÁ SMRŽOVÁ, Petra, Vilém KNOLL a Alena RUNDOVÁ. Mezníky českých právních dějin. 3., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010. Vysokoškolské učebnice (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-251-6

3.2.1 Všeobecná Občanská legitimace

Se vznikem samostatného Československého státu je spojeno i mnoho reforem týkající se mimo jiné dokladů a všeobecné občanské legitimace. Bylo zřízeno vládní nařízení č. 481/1918 Sb., o Všeobecné občanské legitimaci na základě císařského nařízení ze dne 9. února 1857, č. 31 řízení zemské o tom, že každý občan Československé republiky má právo žádat, pokud mu byla vydána všeobecná občanská legitimace sloužící jako průkaz totožnosti ve všech případech. Legitimace je vyhotovena z tuhého papíru v kapesním formátu obsahující fotografii a vlastnoruční úředně ověřený podpis osoby, pro níž je legitimace vyhotovena, úřední razítko a data o dané osobě. Platnost legitimace není omezena určitou dobou, ale u vydání nové legitimace je nutné vrátit předchozí legitimační průkaz. V případě ztráty je povinnost jej nahlásit příslušnému úřadu vydávající průkaz.¹¹

3.2.2 Cestovní pasy

Výjimkou nebyla ani reforma týkající se cestovních pasů, která se řídila podle zákona č. 55/1928 Sb., ze dne 29. března 1928, o cestovních pasech. V tomto zákoně byly definovány jednotlivé pasáže dle paragrafů pojednávající o tom, že Českoslovenští státní občané smějí překročit hranici Československé republiky a cestovat v cizině pouze na cestovní pas. Cizinci, kteří chtějí překročit území Československa jej mohou překročit s vyhovujícím cestovním pasem na základě ustanovení tohoto zákona. Zákon uváděl přesné informace, jež musí cestovní pas obsahovat: jméno a podstatné údaje o dané osobě, fotografie, podpis, označení, pro které země platí a dobu platnosti. Cestovní pasy se vydávaly pro jednotlivé osoby, výjimkou byla manželka, která mohla být zapsána v cestovním pase svého manžela a děti mohly být zapsány do cestovního pasu osoby, se kterou cestovaly. Platnost cestovních pasů byla 5 let s možností dalšího prodloužení. Vydávajícím orgánem byly politické úřady v místě bydliště nebo dočasného bydliště. V cizině byly cestovní pasy občanům Československa vydávány na zastupitelských úřadech, které byly určeny ministerstvem zahraničí. Samotné ministerstvo zahraničních

11 Nařízení vlády republiky Československé, kterým se zavádějí všeobecné občanské legitimace [online]. Beck - online [cit. 2022-02-03]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzge4v6nbygewta>

věcí vydávalo cestovní pasy pouze diplomatickým osobám mající na ně nárok nebo zvláštní pasy osobám pověřeným úředním posláním vládou Československé republiky. Cestovní pasy se mohou vydávat osobám bez státní příslušnosti a osobám jejichž státní příslušnost je nezjistitelná, povolené je udělení cestovního pasu cizincům, jenž ztratili cestovní pas nebo ho vůbec nemají na základě vydaného prozatímního pasu. V § 7 tohoto zákona je uvedeno, že vydání cestovního pasu může být odepřeno osobám, které jsou nesvéprávné, proti kterým je zahájeno vyšetřování pro trestný čin z úřední povinnosti, a jestliže trest je stanoven na dobu 14 dnů nebo pokud byla udělena pokuta ve výši 5000 Kčs. Může jít o osoby, které jsou na základě výroku soudu nebo politického úřadu omezeny ve volnosti cestování, jejichž cesta může ohrožovat důležité zájmy týkající se státní bezpečnosti a hospodářských aktivit. Cestovní pas není vydán ani osobám, u nichž je prokázáno, že jsou dlužní na daních či jiných dávkách v poměrně značné výši a cesta mimo území Československa by mohla způsobit ohrožení zájmů států nebo jiných veřejnoprávních korporací. O opravných prostředcích proti rozhodnutí politických úřadů platí všeobecné předpisy. Rozhodoval – li zastupitelský úřad, bylo možné se odvolat do 15 dnů k ministerstvu vnitra, které bude rozhodovat o záležitosti společně s ministerstvem zahraničních věcí.

Vláda může, pokud to uzná za vhodné, omezit pasovou povinnost ve styku s určitými státy, jestliže se jedná o ochranu veřejných zájmů a státní bezpečnosti nebo hospodářských aktivit. Ministr vnitra spolu s ministrem zahraničních věcí a jinými činiteli může nařídit, že pasy cizinců budou doplněny vízy a k tomuto úkonu pověřit konkrétní úřad, jež bude víza udělovat. Víza budou opatřena datumem určující dobu, po kterou se cizinci budou moci zdržovat na území Československého státu, po jeho uplynutí mohou být vyhoštěni politickým úřadem. Ministr vnitra spolu s ostatními také určuje, kde lze překročit státní hranice.¹²

12 Zákon č. 55/1928 Sb.: *o cestovních pasech*. Wolters Kluwer [online]. 1928 [cit. 2022-02-27]. Dostupné z: <https://www.aspi.cz/products/lawText/1/4578/1/2Zákon č. 81/1935 Sb., Zákon o provozu na veřejných silnicích>

3.2.3 Řidičský průkaz

Jednotná právní úprava vztahující se na silniční provoz v celém Československu byla vydána v roce 1935 a to zákonem č. 81/1935 Sb., o jízdě motorovými vozidly. Ku příkladu v části I. byla definována motorová vozidla následovně: v odst. 1 bylo uvedeno takové vozidlo, které se přezdívalo jako velomotor tedy jízdní kolo s pomocným motorem, šlapkami a příslušným převodem. Výhodou vozidla bylo, že jej uživatel mohl využít jak s motorem, tak i bez něj. V odst. 2 zákon definuje motocykl – motorové kolo jako dvoukolové o jedné stopě, které není jízdním kolem s pomocným motorem. Automobil jako osobní motorové vozidlo více než tříkolové bylo zařazeno pro dopravu osob a to nejvíce 8 lidí s řidičem. Autobus byl vůz, jenž mohl pojmout více než 8 lidí včetně řidiče.

Vozidla se dělila do několika kategorií a to:

- Motorová vozidla dvoukolová
- Motorová vozidla více než dvoukolová o celkové váze do 2.600 kg
- Táž motorová vozidla o celkové váze přes 2.600 kg do 3.500 kg
- Ostatní motorová vozidla o celkové váze nad 3.500 kg

Ostatní motorová vozidla se ještě kategorizovala na vozidla se spalovacím motorem, s parním motorem a elektrickým motorem.

V hlavě druhé výše zmíněného zákona č. 81/1935 Sb., o jízdě motorovými vozidly v části I. jsou sepsány podmínky zkoušek motorových vozidel, které budou vhodné k vykonání způsobilostní zkoušky. Zajišťujícím orgánem byl zemský úřad skládající se z odborných úředníků přidělených politickým úřadem s jedním předsedou. Československá motorová vozidla byla označována dle písmen pro českou zemi písmenem Č, pro Moravskou zemi písmenem M, pro Slovenskou zemi písmenem S, pro Podkarpatskou zemi písmenem R a zvláštní značku mělo hlavní město Praha tedy písmeno P. Tyto značky byly přidělovány okresním úřadem, jenž prováděl zápis do rejstříku československých motorových vozidel. Značka byla přidělována jak na přední stranu vozidla, tak i na zadní stranu. U dvoukolových motorových vozidel bylo nutné, aby písmena a číslice byla nejméně 8 cm vysoká a rysy alespoň 1,5 m.

Žadatel, který se chtěl ucházet o povolení řídit motorové vozidlo musel splnit následující podmínky. Žádost musel podat u okresního úřadu v místě bydliště, jestliže měl bydliště jiné než na území Československa, řídil se místní příslušností úřadu. Společně se žádostí uvedl informace typu povolání, bydliště, o jakou kategorii a skupinu vozidel chce zkoušku skládat. K žádosti se dokládal křestní nebo rodný list, průkaz o státní a domovské příslušnosti žadatele, fotografii hlavy žadatele ve formátu 4,5x 4 cm ve dvou vyhotoveních a vysvědčení zachovalosti.

Zkouška se rozdělovala na ústní část, kde žadatel prokazoval své znalosti v oblasti jízdních předpisů, znalosti mechanismů motorového vozidla a první lékařské pomoci. Ústní zkouška mohla probíhat s více žadateli najednou. Jakmile žadatel splnil ústní část mohl podstoupit zkoušku v jízdě. Tato zkouška trvala nejméně 15 min. a žadatel si v takovém případě, musel sám obstarat vozidlo, ve kterém prokazoval své dovednosti. Existovaly i školy pro řidiče, které propůjčovaly svá vozidla k těmto účelům. Žadatel musel splnit zdravotní prohlídku lékařem.¹³

3.3 Doklady v době protektorátu Čechy a Morava

Podepsáním Mnichovské dohody z 29. na 30. září 1938 bylo rozhodnuto Německem, Francií, Itálií a Velkou Británií konec suverenity a samostatnosti Československého státu. Tato dohoda vznikla bez účasti Československa, proto se někdy označuje pod pojmem „O nás bez nás“. Dalším faktickým koncem bylo prohlášení Slovenského sněmu o samostatnosti Slovenska a to 14. března 1939.

O dva dny později byl 16. března vyhlášen Protektorát Čechy a Morava Hitlerovským výnosem a připojením k Velkoněmecké říši.¹⁴

Výnos nebo jiným slovem normativní akt, který byl schválen a vyhlášen Němci jednostranně bez jakéhokoliv berlínského jednání, obsahoval preambuli nadiktovanou přímo Hitlerem, která neměla normativní povahu. V článku 2 bylo obsaženo, že Němci žijící v protektorátu jsou němečtí státní příslušníci – říšští

13 Zákon č. 81/1935 Sb., Zákon o provozu na veřejných silnicích

14 HRUBÁ SMRŽOVÁ, Petra, Vilém KNOLL a Alena RUNDOVÁ. Mezníky českých právních dějin. 3., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010. Vysokoškolské učebnice (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-251-6

občané. V čl. 3 zmíněného výnosu bylo obsaženo, že protektorát Čechy a Morava jsou autonomní součástí německé říše. Národní shromáždění bylo rozpuštěno a místo něj bylo zavedeno nové politické uskupení neboli Výbor národního souručenství, které se považovalo za jediné politické sdružení českého národa na území Protektorátu Čechy a Morava. Jmenování členů probíhalo na základě rozhodnutí státního prezidenta a v čele jednotlivých ministerstevch úřadoval styčný úředník.¹⁵

18. března byl Hitlerem jmenován ministr zahraničních věcí K. V. Neurath jako říšský protektor. Poradcem říšského protektora byl státní tajemník a představitel sudetských Němců K. H. Frank. Opatření, která byla zavedena obsahovala zákaz vycházení v nočních hodinách, zákaz všech shromáždění a průvodů, zrušení všech zastupitelských úřadů v cizině, zpřísnění cenzury tisku, zavedení jízdy na pravé straně, úřední jazyk se rozšířil o německý a vznikla arizace židovského majetku.¹⁶ Legislativa, která byla zavedena na základě vládního nařízení ze dne 19. května 1939, zákona č. 166/1939 umožňoval opatřování dokladů pro úřední důkaz z rodového původu. Průkazy vydávalo ministerstvo vnitra, které mělo právo si opatřovat informace týkající se listin o osobním stavu. Tyto listiny sloužily k prokázání rodového a rasového původu.¹⁷

Československá exilová vláda v čele s prezidentem Edvardem Benešem se postupně formovala od roku 1940. Záměrem bylo vytvoření prozatímní vlády ve Francii, ale po porážce Francie, byla prozatímní vláda přesunuta do Londýna, kde byla uznána mezinárodně jako prozatímní státní zřízení ČSR. Dalším orgánem prozatímního státního zřízení byla státní rada sloužící jako poradní sbor prezidenta republiky. Zastávala mimo jiné i funkci pomocného a kontrolního úřadu. Zákonodárná moc byla založena prezidentským dekretem č. 20/1940 Úředního Věstníku Československa o prozatímním výkonu moci zákonodárné z 15. října 1940. Dekrety byly nazývány také jako tzv. Benešovy dekrety a bylo možné je rozdělit na ústavní a běžné. Dekrety vydané v Londýně

15 ČECHÁK, Vladimír. Vývoj veřejné správy v Československu a České republice (1945-2004). Praha: Eupress, 2004. ISBN 808675422-7

16 MARŠÁLEK, Pavel. Veřejná správa Protektorátu Čechy a Morava v letech 1939-1945 [online]. Praha: Vodnář, 1999 [cit. 2022-02-13]. ISBN 80-85889-26-9. Dostupné z: <https://dnnt.mzk.cz/view/uuid:56ad3540-60e5-11e9-ace0-005056827e51?page=uuid:8f609412-2dae-4047-8638-cdd549eca511>

17 Zákon č. 166/1939 Sb., o opatřování dokladů pro úřední důkaz rodového původu

se zaměřovaly na státní zřízení, organizaci československé armády v Anglii, vojenské záležitosti a činnosti zahraničního odboje.¹⁸

V Moskvě sídlilo zahraniční vedení komunistické strany v čele s K. Gottwaldem, jejichž cílem bylo uplatnění socialistického režimu dle sovětského režimu. V roce 1943 prezident Edvard Beneš podepsal v Moskvě dvoustrannou Smlouvu o přátelství vzájemné pomoci a poválečné spolupráci mezi Československem a Svazem sovětských socialistických republik.¹⁹

3.3.1 Osobní průkaz

Povinností v protektorátu Čechy a Morava bylo prokazování se na základě předloženého osobního průkazu tzv. Kenkarty dle říšského nařízení z 10. 9. 1939 zákoníku I S. 1739. V ustanovení § 2 stálo: *"V oblasti Říše jsou všichni němečtí občané a příslušníci Protektorátu Čechy a Morava starší 15 let povinni na úřední výzvu prokázat se úředním průkazem s podobenkou."* V Sudetech se jednalo o osobní průkaz (Personalausweis). Průkaz obsahoval fotografii, razítko policejního úřadu, kterým byl průkaz vydán, datum platnosti, povolání, otisk levého a pravého prstu, jméno a příjmení, datum narození, bydliště, podpis držitele, číslo dokladu, osobní údaje typu barvy očí a vlasů, tvaru obličeje a typ postavy.²⁰

3.3.2 Cestovní pas

Cestování v protektorátu Čechy a Morava bylo velmi značně omezené, a to především z důvodu vytvoření početné sítě hraničních přechodů, které nebylo možné přejít bez předložení cestovního pasu. Cestovní ruch v protektorátu Čechy a Morava byl zaměřen spíše na tuzemské cestování zejména ozdravné pobyty. Cestovní pas nebyl

18 HRUBÁ SMRŽOVÁ, Petra, Vilém KNOLL a Alena RUNDOVÁ. Mezníky českých právních dějin. 3., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010. Vysokoškolské učebnice (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-251-6

19 BOBEK, Michal, Pavel MOLEK a Vojtěch ŠIMÍČEK. Komunistické právo v Československu: kapitoly z dějin bezpráví. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2009. ISBN 978-80-210-4844-7

20 UHLÍŘ, Aleš. Počátky povinných občanských průkazů v českých zemích. Britské listy [online]. 20. 6. 2010 [cit. 2022-02-13]. Dostupné z: <https://legacy.blisty.cz/art/53204.html>

vydáván mužům z důvodu branné povinnosti na základě vládního nařízení č. 194/1938 Sb., o omezení cestování do ciziny.

Cestovní pas v období protektorátu měl listovou podobu 32 stránek, text byl ve dvojjazyčném provedení českého a německého jazyka a obsahoval následující informace: číslo cestovního pasu, jméno majitele, kolonka byla i pro doprovázenou osobu tedy manželku a děti, státní příslušnost, domovskou příslušnost, fotografii, místo, kde byla osoba zaměstnána, místo narození, bydliště, tvar obličeje, barva očí a vlasů, zvláštní znamení i údaje dětí.²¹

3.3.3 Řidičský průkaz

Řidičské průkazy v protektorátu Čechy a Morava prošly legislativní změnou týkající se výměny na základě zákona č. 179/1941 Sb., o výměně řidičských průkazů pro motorová vozidla vládního nařízení ze dne 27. března 1941. Předchozí právní úprava č. 81/1935 Sb., o jízdě motorovými vozidly se používala i nadále. V Řidičském průkazu na první stránce byla fotografie oprávněné osoby, razítko policejního úřadu, který doklad vydal, údaje o řidiči tedy jméno a příjmení, datum a místo narození, domovská a státní příslušnost, bydliště a povolání. Na druhé stránce bylo v horním levém rohu jméno a sídlo státního policejního úřadu a informace, že na základě ustanovení § 12, odst. 2 zákona o jízdě motorovými vozidly ze dne 26. března 1935, č. 81 Sb. zákonů a nařízení státu Československého se uděluje vpředu jmenované osobě povolení řídit motorové vozidlo kategorie s váhou a motorem. V dolním levém rohu bylo uvedeno, že tyto skutečnosti byly zapsány do rejstříku československých řidičů motorových vozidel na číselném listu. V pravém rohu bylo místo, datum a podpis. Na straně 4-5 se uváděly záznamy dalších udělených povolení k řízení motorových vozidel a změny k zápisům.²²

21 Národní muzeum. eSbírky: Protektorátní cestovní pas [online]. [cit. 2022-02-16]. Dostupné z: <https://www.esbirky.cz/predmet/3489298>

22 Národní muzeum: eSbírky. Průkaz [online]. 1942 [cit. 2022-02-16]. Dostupné z: <https://www.esbirky.cz/predmet/3514880>

3.4 Doklady v poválečném období

Po bezpodmínečné kapitulaci Německa ve Francouzském městě Remeš v květnu roku 1945 bylo ujednáno, že německé oddíly složí své zbraně. Na některých územích v Evropě se válčilo ještě krátkou chvílí po podpisu kapitulace, ale vítězství bylo již jednoznačné. Východní část Československa byla osvobozena Sovětskými vojsky a západní hranice byla osvobozena Americkou armádou. Přijetím Košického vládního programu z 5. dubna 1945 bylo rozhodnuto, že Československo se bude ubírat po vzoru Sovětského svazu vytvořením národních výborů, přerozdělením půdy a uvalením národní správy na velké podniky.²³

V únoru 1948 došlo ke změnám jak politickým, tak především v oblasti vývoje ve veřejné správě a vzniku nového tzv. totalitního režimu, který v Československu přetrval až do roku 1989. Celá společnost byla řízena komunistickou stranou, která dohlížela a řídila veškerý systém ve státě. Tomuto systému bylo podřízeno vzdělávání, výchova, vyučování a trávení volného času.²⁴

Změnou byla i nová Ústava Československé republiky č. 150/1948 Sb. Ústava se skládala ze 3 částí z prohlášení, základních článků a podrobných ustanovení. V prohlášení se odkazovalo především na komunistickou ideologii a charakteristiku národní a třídní podstaty státu, která směřovala k socialismu. 12 základních článků obsahovalo základní principy, na nichž Ústava byla zakotvena. Podrobná ustanovení členěná do 10 kapitol obsahovala základní práva a povinnosti nebo úpravu Národního shromáždění. Ke změně došlo zejména ve vlastnictví a v plánování národního hospodářství.²⁵

14. června se stal prezidentem Klement Gottwald jakožto bývalý místopředseda vlády a předseda Národní fronty. 27. října bylo schváleno národním shromážděním hospodářský plán přezdívaný také jako první pětiletý plán na léta 1949-1953. Na IX. sjezdu komunistické strany Československa byla hlavní náplní představa budování

23 BOBEK, Michal, Pavel MOLEK a Vojtěch ŠIMÍČEK. Komunistické právo v Československu: kapitoly z dějin bezpráví. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2009. ISBN 978-80-210-4844-7

24 HENDRYCH, Dušan. Správní právo: obecná část. 4. změn. a dopl. vyd. Praha: C.H. Beck, 2001. Beckovy právnické učebnice. ISBN 80-7179-470-8

25 HRUBÁ SMRŽOVÁ, Petra, Vilém KNOLL a Alena RUNDOVÁ. Mezníky českých právních dějin. 3., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010. Vysokoškolské učebnice (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-251-6

těžkého průmyslu, které způsobilo upozadění rozvoje v dalších odvětví a zakládání jednotných zemědělských družstev. Proto 23. února 1949 byl přijat zákon o JZD.²⁶

3.4.1 Občanský průkaz (vzor 48)

Zákon o občanských průkazech vycházel na základě zákona č. 198/1948 Sb., ze dne 19. července 1948, čímž byl zrušen průkaz občanské legitimace.

V § 1 uvedeného zákona č. 198/1948 Sb., o občanských průkazech bylo vymezeno, co je to občanský průkaz. Jednalo se o průkaz typu veřejné listiny, kterou se všeobecně osvědčuje totožnost dané osoby.

V § 2 jsou uvedené informace, že nárok na občanský průkaz má osoba starší 15 let s příslušností Československa, nebo osoba nemající jinou státní příslušnost nebo osoba bez státní příslušnosti. Občanský průkaz se skládal z jedné části pojednávající o skutečnostech vedoucích k zjištění totožnosti a z druhé části o osvědčení k příslušnosti Československého občanství, osobního stavu, a to i dětí starších 15 let a manžela. V § 4 zákona č. 198/1948 Sb., o občanských průkazech byla uvedena průkazní moc spočívající v určení totožnosti osoby před všemi úřady, veřejnými orgány a soudy. Osvědčení o Československém státním občanství nacházejícím se ve druhém oddílu občanského průkazu, nahrazuje osvědčení o státním občanství. Občanský průkaz se vydával na dobu 10 let, jeho prodloužení bylo možné v případě, pokud byl vydán na kratší dobu. Občanské průkazy byly vydávány okresním národním výborem. U místně příslušného národního výboru bylo možné podat žádost, v jehož obvodu měl žadatel hlášen pobyt. Neplatný občanský průkaz byl takový průkaz, který byl vydán osobě, jenž na něj neměla nárok, u kterého uplynula doba platnosti nebo v něm byly zachyceny chybějící či nečitelné údaje v prvním oddílu. Neplatný občanský průkaz se vracel okresnímu národnímu výboru. Povinnost mít občanský průkaz měla osoba mající na něj nárok nebo osoba zdržující se v celním pohraničním pásmu, která byla na základě úředního vyzvání vyzvána k jejímu předložení. V zákoně č. 19/1948 Sb., o občanských průkazech byl uvedený § 12 odkazující se na trestní ustanovení v případě, pokud osoba uvedla nepravdivé či neúplné skutečnosti, použila občanský průkaz jiné osoby, úmyslně jej zničila, tak bude

²⁶ ČECHÁK, Vladimír. Vývoj veřejné správy v Československu a České republice (1945-2004). Praha: Eupress, 2004. ISBN 80-86754-22-7

pokutována okresním národním výborem do výše 25 000 Kčs nebo uvězněna (uzamčena) na 3 měsíce.²⁷

Občanský průkaz měl podobu textilní knížky o dvou odstínech červené barvy o rozměrech 89 x 130 mm. Doklad obsahoval 30 číslovaných stran. Základní údaje o osobě byly na straně 1 až 4 společně s informacemi o době platnosti a příslušným výborem, který doklad vydával. Součástí podtisku byl státní znak Československa obklopený lipovými lístky a písmenem ČSR v šedomodré barvě na stranách 1 až 7 a v cihlové červené na stranách 8 až 30.²⁸

3.4.2 Cestovní pas

Nový zákon o cestovních pasech byl zákon č. 53/1948 Sb. o cestovních pasech, čímž byl zrušen zákon č. 55/1928 Sb. o cestovních pasech.

Zákon č. 53/1948 Sb., o cestovních pasech byl vydaný Národním shromážděním Československé republiky a obsahoval 3 oddíly. V prvním oddílu zákona č. 53/1948 Sb., o cestovních pasech v § 1 bylo uvedeno, že každý občan Československé republiky smí překročit hranice nebo se zdržovat v cizině pouze s platným cestovním pasem. Pasy jsou vydávány ministerstvem vnitra případně jiným orgánem, který bude uveden ve vyhlášce v Úředním listu. Osobám pobývajícím v cizině může být vydán cestovní pas jménem ministerstva vnitra na zastupitelském úřadě Československé republiky, které bude určeno na základě ministerstva zahraničních věcí. Zmiňovány jsou tu i diplomatické pasy, jež se vydávaly osobám na základě mezinárodních zvyklostí. Pasy služební či zvláštní byly pro osoby pověřené úředním posláním u cizích vlád či mezinárodních orgánů. Samotné ministerstvo vnitra na základě vyhlášky v Úředním listu stanovovalo, jaké údaje o držitelích cestovních pasů budou v pase obsaženy, jakou dobu platnosti bude mít, za jakých podmínek bude možné vydat společný cestovní pas, jaké doklady budou potřeba k podání žádost aj. Druhý oddíl zákona se zabývá cestovními pasy cizinců, kteří mohou překročit hranice Československé republiky nebo se v ní zdržovat pouze s platným

27 Zákon č. 198/1948 Sb.: *Zákon o občanských průkazech*. *Zákony pro lidi* [online]. © AION CS, 2022, 1948 [cit. 2022-02-18]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1948-198>

28 Občanský průkaz. Scanzen [online]. ©ALLDA, 1948 [cit. 2022-02-18]. Dostupné z: http://www.scanzen.cz/files/dobove_listiny/prukazy/Obcansky_prukaz_vzor_48.pdf

pasem. U mimořádných okolností mohou být cestovní pasy cizinců opatřeny také Československým vízem.

Ve 3 oddílu ustanoveních závěrečných a společných zákona č. 53/1948 Sb., o cestovních pasech jsou stanoveny všeobecné výjimky nebo úlevy z pasové povinnosti. Osoba, jenž by porušila tento zákon by byla potrestána správním přestupkem, a to pokutou do výše 50 000 Kčs nebo vězením (uzamčením) do 6 měsíců.²⁹

3.4.3 Výjezdní doložka

Výjezdní doložka byla zavedena 23. února 1948, která sloužila Československým občanům vycestovat do ostatních zemí světa. Tato doložka musela být zahrnuta v cestovním pase a obsahovat informace do jaké země občan cestuje, na jak dlouho, z jakého důvodu, na kolik cest a datum její platnosti. Žádost o vydání výjezdní doložky musela být doporučena od zaměstnavatele, vojenskou správou, Československou bankou, která hrála důležitou roli při následném přidělování valut na devizový příslib. Žádost se podávala 6 měsíců před plánovanou cestou a žádosti, jež byly kladně vyřízeny spadaly do mizivých 10 %. Státní bezpečnost byla posledním článkem byrokratického vyřizování, která žádost vystavovala místně příslušnému oddělení pasů a víz. Jestliže byl občan spořádaný a nijak škodlivý pro tehdejší režim, mohl vycestovat na dobu 20 dní jednou za 10 let.³⁰

3.4.4 Občanský průkaz (vzor 53)

Občanský průkaz tzv. vzoru 53 se odkazoval na základě nařízení vlády č. 61/1953 Sb., Vládní nařízení o občanských průkazech. V § 1 nařízení vlády bylo vymezeno, že povinnost mít občanský průkaz mají občané Československa starší 15 let s trvalým pobytem. V § 2 je občanský průkaz vymezen jako doklad sloužící k prokázání nejen totožnosti, ale i československého státního občanství a jiných právních skutečností v něm zapsaných. Doba platnosti průkazu byla na období 5 let, jestliže občan nedoložil všechny

29 Zákon č. 53/1949 Sb.: *Zákon o cestovních pasech*. Zákony pro lidi [online]. © AION CS, 2022, 1949 [cit. 2022-02-19]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1949-53>

30 Výjezdní doložka. IBadatelna [online]. Centrum pro dokumentaci totalitních režimů, 2022, 1948 [cit. 2022-02-19]. Dostupné z: <https://ibadatelna.cz/cs/slovník/vyjezdni-dolozka>

stanovené doklady, doba platnosti průkazu se vydávala na kratší dobu. Výjimku měly osoby starší 55 let, jejichž občanský průkaz měl neomezenou platnost. Místní národní výbory do občanských průkazů zapisovaly například přihlášky a odhlášky občanů k trvalému nebo přechodnému pobytu. V obcích místní národní výbory zastávaly funkci ohlašovacích orgánů zaznamenávajících údaje o uzavření manželství, rozvodu, ovdovění, narození a úmrtí dítěte, údaje o zaměstnání. Průkazní moc v občanském průkazu sloužila jako zápis nahrazující osvědčení o státním občanství, rodném (křestním) listu, přihlášce k trvalému pobytu, přechodnému pobytu nebo oddacímu listu. Povinností každého občana bylo nosit občanský průkaz a na vyzvání orgánů, které k tomu byly pověřeny jej předložit.³¹

3.4.5 Občanský průkaz (vzor 60)

Další významnou změnou prošly občanské průkazy zákonem č. 75/1957 Sb., zákon o občanských průkazech především ve významu pojmenování, kdy se občanský průkaz měl za veřejnou listinu, pomocí níž občan Československa prokazoval svoji totožnost. Občanský průkaz byl v červených deskách, na straně 1 až 2 byly zapsány informace o držiteli průkazu s jeho fotografií, podpisem, číslem průkazu, úředním razítkem a podpisem orgánu veřejné bezpečnosti. Na straně 3 až 4 byly údaje o rodičích, vzdělání, strana 5 až 6 byla vyhrazena pro děti s jejich datumem a místem narození, strana 7 až 8 byla pro prodloužení průkazu, strana 9 až 10 obsahovala potvrzení o zaměstnání, strana 14 až 15 byla pro zvláštní záznamy, strana 16 až 28 byla pro odhlášky a přihlášky. Na posledních stranách 29 až 30 byly informace o poučení.³²

3.5 Doklady v 60. letech 20. století

Začátek 60. let 20. století byl významným z hlediska Ústavního práva, jelikož Národní shromáždění jednohlasně schválilo novou Ústavu Československé socialistické republiky č. 100/1960 Sb. V Úvodním prohlášení byly zřetelné stopy ideologického podtextu. Ústava obsahovala 9 hlav a 112 článků. Jednoznačně zde zaniklo rozdělení

31 Zákon č. 61/1953 Sb.: *Vládní nařízení o občanských průkazech*. *Zákony pro lidi* [online]. 2010-2022: © AION CS, 1953 [cit. 2022-02-19]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1953-61>

32 Zákon č. 75/1957 Sb.: *Zákon o občanských průkazech*. *Zákony pro lidi* [online]. © AION CS, 2022, 1957 [cit. 2022-02-19]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1957-75>

dělby moci ve státě, přičemž pravomoci prezidenta byly klasifikovány jako reprezentativní funkce a Vláda byla nejvyšším orgánem státní moci odpovídající Národnímu shromáždění. Další změnou bylo rozdělení socialistického společenského vlastnictví na státní vlastnictví a družstevní vlastnictví.

Cestování pro obyvatele Československa bylo do značné míry omezeno, především do zemí západního bloku.³³

3.5.1 Řidičský průkaz v roce 1964

Právní úprava v době komunismu neprošla žádnou změnou až vyhláškou ministerstva vnitra o řidičských průkazech č. 87/1964 Sb., Vyhláška ministerstva vnitra o řidičských průkazech.³⁴

V uvedené vyhlášce v § 2 č. 87/1964 Sb., Vyhlášky ministerstva vnitra o řidičských průkazech, byly rozděleny skupiny řidičského oprávnění do skupin A až T.

- Skupina A do níž se řadily motocykly s postranním vozíkem nebo bez něj, motorové tříkolky případně i motorová vozidla, jejichž váha nepřesahovala 400 kg, vozíky pro tělesně postižené
- Skupina B obsahovala motorová vozidla kromě motocyklů s postranním vozíkem jejichž váha nepřesáhla 3 500 kg a pokud byly určeny pro dopravu osob
- Skupina C, v níž byly motorová vozidla, jejichž váha byla větší než 3 500 kg
- Skupina D byla pro motorová vozidla nespádající do skupiny A i B
- Skupina E byla pro vozidla skupiny B, C, D, k jejichž řízení byl řidič oprávněn a ke kterým byl připojen lehký přívěs
- Skupina M byla pro malé motocykly o obsahu válců do 50 cm³

33 BOBEK, Michal, Pavel MOLEK a Vojtěch ŠIMÍČEK. Komunistické právo v Československu: kapitoly z dějin bezpráví. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2009. ISBN 978-80-210-4844-7

34 Přehled platných právních předpisů: vyhlášených ve sbírce zákonů, sbírce zákonů SNR, v úředním listu a v úředním věstníku od 9.5.19945 do 31.12.1991. Praha: SEVT, 1992. ISBN 80-7049-051-9

- Skupina T, v níž zemědělské traktory a pojízdné pracovní stroje nepatřili do skupiny C

Každá oprávněná osoba, které mohlo být vydáno řidičské oprávnění musela dosáhnout věku 18 let. Pro skupinu M bylo možné vydat řidičské oprávnění osobě starší 15 let. U skupiny A až T bylo vydáno oprávnění osobě starší 17 let. Osobě starší 21 let bylo vydáno oprávnění pro skupinu D, která již měla oprávnění řídit motorová vozidla pro skupinu C.

Žadatel o řidičské oprávnění musel projít výcvikem ve výcvikovém zařízení, musel doložit vyplněnou žádost s prohlášením, že není nespolehlivým k řízení motorových vozidel, zprávu o lékařském vyšetření a potvrzení o řidičské praxi. Odbornou způsobilostí prokázal znalost silničních předpisů, motorových vozidel, jejich údržbu a samotnou jízdu. Na základě těchto splněných kritérií byl žadateli vydán okresním dopravním inspektorátem řidičský průkaz s vložkou. Vložka obsahovala závažnější dopravní přestupky, které zaznamenával orgán veřejné bezpečnosti.

Podoba řidičských průkazů vydávaných mezi lety 1964–1986 měly růžové plastové desky na jejichž úvodní straně byl vyrytý nápis Československá Socialistická republika s kulatým nápisem uvnitř CS. Pod tím byl napsán řidičský průkaz. Na vnitřních stranách byli údaje o řidiči, jeho fotografie, číslo průkazu, označení skupiny, pro kterou je řidič oprávněn řídit motorové vozidlo, kdy a kým byl doklad vydán. Tyto řidičské průkazy byly povinni vrátit jejich držitelé do 31. prosince 2007.³⁵

3.5.2 Cestovní doklady v roce 1965

Zákon č. 63/1965 Sb., Zákon o cestovních dokladech byl vydaný 18. června 1965 Národním shromážděním Československé socialistické republiky a rozdělen do 3 oddílů. V prvním oddíle § 1 bylo zakotveno, že občan Československé socialistické republiky mohl překročit státní hranice pouze na základě platného cestovního dokladu, případně se zdržovat v zahraničí. Cestovní pas obsahoval informace o držiteli cestovního pasu, označení, pro které státy je platný, kolik cest je možné absolvovat a na jak dlouhou dobu

³⁵ Vyhláška č. 87/1964 Sb.: *Vyhláška ministerstva vnitra o řidičských průkazech*. Zákony pro lidi [online]. © AION CS, s.r.o, 2022, 1964 [cit. 2022-02-19]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1964-87>

je platný, většinou na dobu 5 let. Vyhotoven byl v českém a slovenském jazyce nebo ve dvou dalších cizích jazycích.

Ve druhém oddílu § 3 a 4 Zákona o cestovních dokladech č. 63/1965 Sb. se pojednávalo o vydávání cestovních dokladů, kdo je oprávněn doklady vydávat a které osobě může být odepřeno vydání dokladu. V posledním třetím oddílu v závěrečných ustanoveních § 5 až 9 zákona o cestovních dokladech se poukazovalo, že toto ustanovení se vztahuje na osoby bez státní příslušnosti zdržující se trvale na území.

Na základě vyhlášky č. 64/1965 Sb., Vyhláška ministerstva vnitra a ministerstva zahraničních věcí, kterou se vydávají prováděcí předpisy k zákonu o cestovních dokladech ze dne 23. června 1965, byly klasifikovány v § 1 cestovní doklady k překročení státní hranice ČSSR nebo pobytu v zahraničí následovně:

- Diplomatický pas vydávalo ministerstvo zahraničních věcí osobám, kterým náleželo na základě mezinárodních zvyklostí
- Služební pas byl vydáván jiným pracovníkům
- Zvláštní a cestovní pas vydávalo ministerstvo vnitra³⁶

3.6 Doklady mezi lety 1968 až 1989

Před vpádem Sovětských vojsk do Československa se politická situace v Československu ubírala cestou demokratického smýšlení. Hlavní myšlenkou a vizí bylo zakomponovat do socialismu prvky demokratismu, z toho důvodu se tato politika označovala jako „socialismus s lidskou tváří“. Za tímto výrokem stál tehdejší první tajemník Ústředního výboru komunistické strany Československa Alexander Dubček jako hlavní postava tzv. Pražského jara.

36 Vyhláška č. 64/1965 Sb.: *Vyhláška ministerstva vnitra a ministerstva zahraničních věcí, kterou se vydávají prováděcí předpisy k zákonu o cestovních dokladech*. *Zákony pro lidi* [online]. © AION CS, 2022, 1965 [cit. 2022-02-19]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1965-64#p1>

Hlavní roli měl sehrát tzv. Akční plán obsahující reformu nejen ekonomickou, ale i hospodářskou, na řadu mělo přijít volné shromažďování osob, zrušení cenzury aj. To znepokojovalo ostatní státy východního bloku a na základě toho, byly do Československa poslány bojové jednotky ze Sovětského svazu. Dalším důvodem vpádu do Československa bylo zaslání tzv. zvacího dopisu ze strany několika Československých politiků, kteří žádali o pomoc Sovětský svaz, neboť měli dojem, že v Československu hrozí kontrarevoluce.³⁷

21. srpna 1968 na území Československé socialistické republiky vpadla armáda pěti komunistických zemí se záměrem, zde nastolit jednotný socialistický vývoj. Cílem okupačních vojsk bylo nejprve obsazení důležitých strategických míst a odvrácení jakéhokoliv odporu ze strany Československé lidové armády a civilního obyvatelstva.³⁸

Zlomový okamžik nastal pro Československou socialistickou republiku v uspořádání státu, kdy na základě ústavního zákona č. 143/1968 Sb., ze dne 27. října 1968 o československé federaci byl k 1.1. 1969 vyhlášen Československý socialistický federativní stát.³⁹

3.6.1 Občanské průkazy

Občanské průkazy po roce 1968 nezměnily takřka žádnou právní úpravu až na vyhlášku č. 119/1984 Sb., Vyhláška federálního ministerstva vnitra, kterou se provádí zákon o občanských průkazech. V této vyhlášce bylo uvedeno, že vydávání občanských průkazů má na starosti okresní, obvodní nebo městská správa Sboru národní bezpečnosti (dále jen "okresní správa Sboru národní bezpečnosti") v místě, kde má občan trvalé bydliště a je starší 15 let. Osoby, které nemají trvalý pobyt na území České a Slovenské federativní republiky se občanské průkazy nevydávají.⁴⁰

³⁷ VANČURA, Jiří. Naděje a zklamání: pražské jaro 1968. 2.vyd. (1.vyd.v Mladé frontě). Praha: Mladá fronta, 1990. ISBN 80-204-0179-2

³⁸ Invaze vojsk Varšavské smlouvy do Československa v srpnu 1968. Vojenský historický Ústav Praha [online]. © Vojenský historický ústav Praha, 2022 [cit. 2022-02-20]. Dostupné z: <http://www.vhu.cz/exhibit/invaze-vojsk-varsavske-smlouvy-do-ceskoslovenska-v-srpnu-1968/>

³⁹ ČECHÁK, Vladimír. Vývoj veřejné správy v Československu a České republice (1945-2004). Praha: Eupress, 2004. ISBN 80-86754-22-7

⁴⁰ Vyhláška č. 119/1984 Sb.: *Vyhláška federálního ministerstva vnitra, kterou se provádí zákon o občanských průkazech*. Zákony pro lidi [online]. © AION CS, 1984 [cit. 2022-02-24]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1984-119>

3.6.2 Občanský průkaz vzor 77

Přesto změna občanského průkazu nastala ve vizuální formě. Jednalo se o občanský průkaz, kterému se říkalo vzor 77. Občanský průkaz tohoto označení měl podobu červených PVC desek, na úvodních stranách byly uvedeny osobní údaje držitele průkazu i s jeho rodným číslem, následující strany byly totožné jako předchozí občanský průkaz vzoru 60.

3.6.3 Občanský průkaz vzor 85

Občanský průkaz tzv. vzoru 85 prošel změnou týkající se velikosti, použitého materiálu a velikosti fotografie držitele. Do občanského průkazu se začala uvádět informace doplňující studium, a zvláště byly zapisovány informace s trvalým a přechodným pobytem. Zajímavostí může být, že do občanského průkazu se zapisovaly jak zdravotní záznamy ku příkladu druhý očkování, tak i údaje o volební účasti.⁴¹

Další vyhláškou byla vyhláška č. 178/1988 Sb., Vyhláška federálního ministerstva vnitra, kterou se mění a doplňuje vyhláška federálního ministerstva vnitra č. 119/1984 Sb., kterou se provádí zákon o občanských průkazech, která se odkazovala v § 2, na to, že občan žádající o první občanský průkaz v kalendářním roce dovršením 15 roku věku, musí doložit rodný list, dvě fotografie v černobílé podobě, doklad o rodném čísle, pokud ho již nemá zaznamenaný v rodném listu. Občan žádající o vydání prvního občanského průkazu po získání Československého státního občanství musí dokládat rodný list, 2 fotografie, doklad o udělení státního občanství a doklad o stavu. Občané byli dále povinni prokázat na vyzvání okresní Správy sboru národní bezpečnosti doklad o Československém státním občanství, jestliže by vznikly nějaké pochybnosti.⁴²

⁴¹ Občanské průkazy. Scanzen.cz [online]. ©ALLDA [cit. 2022-02-23]. Dostupné z: <http://www.scanzen.cz/dobove-dokumenty/prukazy/obcansky-prukaz>

⁴² Vyhláška č. 178/1988 Sb.: *Vyhláška federálního ministerstva vnitra, kterou se mění a doplňuje vyhláška federálního ministerstva vnitra č. 119/1984 Sb., kterou se provádí zákon o občanských průkazech*. Zákony pro lidi [online]. © AION CS, 1988 [cit. 2022-03-26]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1988-178>

3.6.4 Cestovní pasy

Cestování před okupací Sovětskými vojsky bylo výrazně snazší, neboť jedna z mnoha myšlenek tzv. Akčního plánu byla povolit cestování do kapitalistických zemí. Stále bylo nutné si opatřit povolení od zaměstnavatele, doporučení od revolučního odborného hnutí a získat devizový příslib, ale příležitost k vycestování byla pravděpodobnější.

Po 21. srpnu 1968 se zvedla velká vlna migrace, kdy občané Československa opouštěli zemi i za cenu toho, že pravděpodobnost na návrat bude mizivá. Pohraniční stráž ve většině případů nechávala občany projít i bez předložení cestovního pasu. Od roku 1969 byly hranice na západ uzavřeny.⁴³

Změnou u cestovních dokladů byla vyhláška č. 147/1968 Sb., Vyhláška ministerstva vnitra a ministerstva zahraničních věcí, kterou se mění a doplňuje vyhláška ministerstva vnitra a ministerstva zahraničních věcí č. 64/1965 Sb., kterou se vydávají prováděcí předpisy k zákonu o cestovních dokladech a to v § 1 odst. 3, kde se uvádělo, že pasy, na základě, nichž je možné vycestovat musejí obsahovat výjezdní doložku v níž, budou informace pro které státy bude platit, na jakou dobu a na kolik cest. Současně s tím, může být výjezdní doložka zamítnuta nebo může být zrušena či omezena a to ze stejných důvodů jako odepření vydání cestovního pasu. V § 4a vyhlášky 147/1968 Sb., Vyhláška ministerstva vnitra a ministerstva zahraničních věcí, kterou se mění a doplňuje vyhláška ministerstva vnitra a ministerstva zahraničních věcí č. 64/1965 Sb., kterou se vydávají prováděcí předpisy k zákonu o cestovních dokladech ze dne 12. listopadu 1968 se uvádělo, že hraniční průvodku musí odevzdat orgánům pasové kontroly, každý občan Československé socialistické republiky, který překračuje hranice státu. Výjimka je u státu, s nímž byla uzavřena dohoda o bezvízovém styku.⁴⁴

O dva roky později byla schválena nová vyhláška č. 77/1970 Sb., Vyhláška ministerstva vnitra Československé socialistické republiky a ministerstva zahraničních

⁴³ Cestování na západ v roce 1968: Vojáci na hranicích zůstali, dostat se ven bylo ale jednodušší. Radiožurnál [online]. © 1997-2022 Český rozhlas, 31. května 2018 [cit. 2022-02-24]. Dostupné z: <https://radiozurnal.rozhlas.cz/jak-jsme-zili-v-roce-68-7226867/4>

⁴⁴ Vyhláška č. 147/1968 Sb.: *Vyhláška ministerstva vnitra a ministerstva zahraničních věcí, jíž se mění a doplňuje vyhláška ministerstva vnitra a ministerstva zahraničních věcí č. 64/1965 Sb., kterou se vydávají prováděcí předpisy k zákonu o cestovních dokladech.* Zákony pro lidi [online]. © AION CS, 1968 [cit. 2022-02-24]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1968-147>

věcí, kterou se provádí zákon o cestovních dokladech, kde v § 1 se za cestovní doklady k překročení státní hranice a pobytu v cizině považuje cestovní pas, zvláštní pas, služební a diplomatický pas s výjezdní doložkou, cestovní příloha k občanskému průkazu, turistická propustka, pohraniční propustka, průkaz pro překročení státních hranic. Dále cestovní soupiska, která se vydávala ve výjimečných případech při společném zájezdu. Cestovní pas se vydával na dobu 5 let, jehož platnost mohla být prodloužena. Cestovní příloha k občanskému průkazu byla dokladem do zemí, v nichž Československá socialistická republika uzavřela dohodu na základě cestovního pasu. Turistická propustka se uplatňovala v případě, pokud osoba na základě občanského průkazu chtěla vycestovat do země smluvně vymezených oblastí sousedního státu. Pohraniční propustka byla pro osoby, které měly trvalý pobyt v pohraničním pásmu a chtěly vycestovat do sousední země. Průkaz pro překročení státních hranic se vydával těm, kteří plnili pracovní úkoly na státních hranicích a mohli se pohybovat do smluvně určené vzdálenosti na území sousedního státu.⁴⁵

Například osoby mající diplomatický pas a disponují diplomatickou imunitu, jsou zcela oproštěni z působnosti norem vnitrostátního právního řádu, což znamená, že proti nim není možné vést trestní stíhání a tuto výsadu nemohou užívat ostatní občané země.⁴⁶

3.7 Doklady po roce 1989

Sametová revoluce, která proběhla 17. listopadu 1989 se zapsala do Československých dějin jako nejvýznamnější protest vysokoškolských studentů. Demonstrace byla organizována k 50. výročí uzavření vysokých škol nacistickým režimem. Demonstrace byla legálně schválena Ústředním výborem komunistické strany Československa především z toho důvodu, že trasa demonstrace vedla na Vyšehrad nikoliv centrem města. Studenti se následně přesunuli na Národní třídu, kde proti nim tvrdě zakročily ozbrojené složky Veřejné bezpečnosti a pluk Sboru národní bezpečnosti. Takový zásah proti neozbrojeným studentům vznesl do společnosti nespokojenost, což mělo za následek vzniku dalších demonstrací po celém státě. O den později bylo založeno

⁴⁵ Vyhláška č. 44/1970 Sb.,: *Vyhláška ze dne 13.4.1970, kterou se provádí zákon o cestovních dokladech* [online]. © EPRAVO.CZ, 1970 [cit. 2022-02-24]. ISSN 1213-189X. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/vyhledavani-aspi/?Id=31637&Section=1&IdPara=1&ParaC=2>

⁴⁶ TERYNGEL, Jiří. *Trestní řád - komentář: Edice komentované zákony*. Praha: FRANCES. ISBN 80-7049-034-9.

Občanské Fórum v čele s Václavem Havlem, které mělo za cíl potrestání aktérů policejního zásahu proti demonstrantům a vzniku občanských práv a svobod. K demonstrantům se postupně přidávali i občané, kteří nesouhlasili s nynější vládou, a to mělo za následek, že 7. prosince 1989 podala demisi federální vláda v čele s Ladislavem Adamcem a 10. prosince abdikoval tamější prezident Gustav Husák. Na konci prosince byl zvolen prezidentem Václav Havel, jehož mottem se stalo: „*Láska a pravda zvítězí nad lží a nenávistí*“.

1.ledna 1990 měl Václav Havel novoroční projev k občanům Československa: *Milí spoluobčané. Čtyřicet let jste v tento den slyšeli z úst mých předchůdců v různých obměnách totéž. Jak naše země vzkvétá, kolik dalších bilionů tun oceli jsme vyrobili, jak jsme všichni šťastni, jak věříme své vládě a jaké krásné perspektivy se před námi otevírají.*

Předpokládám, že jste mne nenavrhli do tohoto úřadu proto, abych vám i já lhal. Naše země nevzkvétá. Velký tvůrčí a duchovní potenciál našich národů není smysluplně využit. Celá odvětví průmyslu vyrábějí věci, o které není zájem, zatímco toho, co potřebujeme, se nám nedostává. Stát, který se nazývá státem dělníků, dělníky ponižuje a vykořisťuje.

Naše zastaralé hospodářství plýtvá energií, které máme málo. Země, která mohla být kdysi hrdá na vzdělanost svého lidu, vydává na vzdělání tak málo, že je dnes na dvaasedmdesátém místě na světě. Zkazili jsme si půdu, řeky i lesy, jež nám naši předkové odkázali a máme dnes nejhorší životní prostředí v celé Evropě. Dospělí lidé u nás umírají dříve než ve většině evropských zemích.

Ale to všechno není stále ještě to hlavní. Nejhorší je, že žijeme ve zkaženém mravním prostředí. Morálně jsme onemocněli, protože jsme si zvykli něco jiného říkat a něco jiného si myslet. Naučili jsme se v nic nevěřit, nevšímat si jeden druhého, starat se jen o sebe.⁴⁷

⁴⁷ NĚMEC, Václav a David BAREK. 80. léta, Sametová revoluce. Dějepis.com [online]. © 1997 - 2022 [cit. 2022-02-25]. Dostupné z: <https://www.dejepis.com/ucebnice/80-leta-sametova-revoluce/>

3.7.1 Občanské průkazy

V rámci reorganizace správy a zákonů po roce 1989 se změnil i občanské průkazy. Změny se týkaly především v barvě desek z červených na hnědé, změny státního znaku a názvu. Od roku 1990 se změnil název z Československé socialistické republiky na Československou federativní republiku.

Vyhláška č. 125/1991 Sb., Vyhláška federálního ministerstva vnitra, kterou se mění a doplňuje vyhláška federálního ministerstva vnitra č. 119/1984 Sb., kterou se provádí zákon o občanských průkazech, ve znění vyhlášky federálního ministerstva vnitra č. 178/1988 Sb. ze dne 13. března 1991 se změnilo, že občanský průkaz se nebude vydávat občanům, kteří nemají trvalý pobyt na území České a Slovenské federativní republiky, jakmile občan převezme svůj občanský průkaz, předloží ho zaměstnavateli k zápisu o pracovním poměru aj.⁴⁸

3.7.2 Cestovní pasy

Cestovní pasy zaznamenaly změnu na základě zákona č. 216/1991 Sb., Zákon o cestovních dokladech a cestování do zahraničí, kde v § 1 se výslovně uvádělo, že každý občan České a Slovenské federativní republiky má právo svobodně vycestovat do zahraničí a následně se vrátit zpět do země. Státní hranice bylo možné překračovat na hraničních přechodech určených pro mezinárodní cestovní styk. Cestovní pas byl vydáván na dobu 10 let a dětem do 15 roku věku na 2 roky. V tomto zákoně se poukazovalo i na vydávání cestovních dokladů ku příkladu cestovního pasu, diplomatického pasu, služebního pasu a cestovního průkazu. Za přestupek se považovalo, pokud by osoba překročila státní hranice bez platného cestovního dokladu, pokud by překročila hranici mimo hraniční přechod, pokud by se zmocnila cizího cestovního

⁴⁸ Vyhláška č. 125/1991 Sb.: *Vyhláška federálního ministerstva vnitra, kterou se mění a doplňuje vyhláška federálního ministerstva vnitra č. 119/1984 Sb., kterou se provádí zákon o občanských průkazech, ve znění vyhlášky federálního ministerstva vnitra č. 178/1988 Sb.* *Zákony pro lidi* [online]. © AION CS, s.r.o, 1991 [cit. 2022-02-26]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1991-125>

dokladu nebo by uvedla nepravdivé údaje v žádosti o vydání cestovního dokladu. Sankce za porušení těchto úkonů se pohybovaly v rozmezí od 1 000 Kčs až do výše 10 000 Kčs.⁴⁹

3.8 Doklady po vzniku Samostatného Českého státu

Jako jeden z mnoha historických událostí se stal 1. leden 1993, kdy zanikla Československá federativní republika a vznikl samostatný Český stát. Bylo tak rozhodnuto na základě usnesení Federálního shromáždění. Rozdělení obou těchto zemí byl ratifikován tehdejší parlamentem na základě ústavního zákona č. 542/1992 Sb., Ústavní zákon o zániku České a Slovenské Federativní Republiky. Ještě před rozdělením bylo nutné projednat základní dokumenty o budoucí spolupráci, a tak se vytvořila smlouva o vzájemném zaměstnávání občanů a sociálním zabezpečení, vytvoření celní unie, smlouva o dobrém sousedství, dohoda o podpoře a vzájemné ochraně investic aj.⁵⁰

V tomto zákoně se uvádělo, že uplynutím 31 prosince 1992 zaniká Česká a Slovenská federativní republika. Spolu s tím, zanikají státní orgány České a Slovenské federativní republiky, stejně tak jako ozbrojené síly a ozbrojené bezpečnostní sbory a další společné administrativní aparáty. Po rozdělení na dva samostatné státy bylo zakázáno užívat státní symboly Československé federativní republiky.⁵¹

⁴⁹ Zákon č. 216/1991 Sb.: *Zákon o cestovních dokladech a cestování do zahraničí*. Zákon pro lidi [online]. © AION CS, s.r.o, 1991 [cit. 2022-02-26]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1991-216>

⁵⁰ 1. leden - Den obnovy samostatného českého státu. Ministerstvo zahraničních věcí [online]. [cit. 2022-02-26]. Dostupné z: https://www.mzv.cz/brussels/cz/krajane_skolstvi_kultura/aktuality/ceske_svatky/x1_leden_den_obnovy_samostatneho_ceskeho.html

⁵¹ Ústavní zákon č. 542/1992 Sb.: *Ústavní zákon o zániku České a Slovenské Federativní Republiky*. Zákon pro lidi [online]. © AION CS, 1992 [cit. 2022-02-26]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1992-542>

3.8.1 Občanské průkazy po vzniku samostatného Českého státu

Po vzniku samostatného Českého státu bylo zapotřebí i změny občanských průkazů, proto se od 1. května začaly vydávat nové občanské průkazy stále se odkazující na zákon č. 75/1957 Sb., o občanských průkazech. Na tento zákon se odkazovalo mnoho vyhlášek a zákonných úprav a jednou z nich byla vyhláška č. 128/1993 Sb., Vyhláška ministerstva vnitra, kterou se provádí zákon o občanských průkazech ze dne 19. dubna 1993, kdy občanský průkaz vydává v zatavené plastové kartičce růžové barvy okresní ředitelství Policie České republiky, v jehož obvodu má občan trvalé bydliště. V občanském průkaze na první stránce se uvádějí osobní údaje tedy jméno a příjmení, fotografie, číslo dokladu, pohlaví, rodné číslo, datum vydání a doba platnosti, společně s razítkem orgánu, který doklad vydal. Na druhé stránce se uvádějí informace trvalého pobytu, rodného příjmení, místo narození a okres, stav a zvláštní záznamy. Občanskému průkazu tzv. vzoru 94 byl přidán ochranný prvek fóliový hologram.⁵²

Novým zákonem po vzniku samostatného Českého státu byl zákon č. 328/1999 Sb., Zákon o občanských průkazech ze dne 30. listopadu 1999 na kterou se vázala vyhláška č. 177/2000 Sb., Vyhláška Ministerstva vnitra, kterou se provádí zákon o evidenci obyvatel, zákon o občanských průkazech a zákon o cestovních dokladech.⁵³

Touto vyhláškou se změnila podoba občanských průkazů, do kterých byly přidány strojově čitelné údaje zapisující se do dolní části občanského průkazu.⁵⁴

Novou podobou občanského průkazu nazývaní se tzv. vzoru 2000 se změnila v barevném provedení na zelenou barvu a možností využití občanského průkazu také jako cestovního pasu. Tyto občanské průkazy se vydávaly do roku 2004. Novinkou u těchto občanských průkazů byly informace také v anglickém jazyce.

⁵² Vyhláška č. 128/1993 Sb.: *Vyhláška ministerstva vnitra, kterou se provádí zákon o občanských průkazech*. Zákony pro lidi [online]. 1993 [cit. 2022-02-26]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1993-128#prilohy>

⁵³ Zákon č. 328/1999 Sb.: *Zákon o občanských průkazech*. Zákony pro lidi [online]. © AION CS, 1999 [cit. 2022-02-27]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1999-328>

⁵⁴ Vyhláška č. 177/2000 Sb.: *Vyhláška Ministerstva vnitra, kterou se provádí zákon o evidenci obyvatel, zákon o občanských průkazech a zákon o cestovních dokladech*. Zákony pro lidi [online]. © AION CS, 2000 [cit. 2022-02-26]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-177>

O 5 let později vznikl občanský průkaz vzoru 2005 obsahující strojově čitelné údaje a možnost zápisu o registrovaném partnerství. Přidaný byl překlad ve francouzštině.

V roce 2012 občanský průkaz změnil podobu na menší kartu ve formátu platební karty. Údaje zapsané v něm byly jak v českém, tak i anglickém jazyce a podoba fotografie nebyla již v barevném provedení, ale v černobílém. Do občanského průkazu byl přidán elektronický čip.

Poslední vizuální úpravou prošly občanské průkazy v roce 2021 na základě nařízení Evropského parlamentu, kdy byla do levého horního rohu přidána vlajka Evropské unie. Občanský průkaz obsahuje mimo jiné i bezkontaktní čip s biometrickými údaji a otiskem dvou prstů. Na zadní straně byl přidán znak symbolu biometrie.⁵⁵

Tyto změny byly doplněny do zákona č. 269/2021 Sb., Zákon o občanských průkazech. Mezi náležitosti do občanského průkazu bychom zařadily jméno a příjmení, datum a místo narození, pohlaví, státní příslušnost, kód státu narození, adresa místa trvalého bydliště, podoba, podpis, biometrické údaje s podobou obličeje, otisků prstů. Občanský průkaz obsahuje také informace jako číslo, kód dokladu, datum vydání a skončení platnosti, označení správního orgánů, kterým byl vydán, kód české republiky, údaje umožňující kontrolu údajů uvedených ve strojově čitelné podobě.⁵⁶

3.8.2 Cestovní pasy po vzniku samostatného Českého státu

Cestovní pasy musely po vzniku samostatného Českého státu projít také změnou a úpravou, a to na základě zákona č. 214/1993 Sb., Zákon o označování některých cestovních dokladů a o zkrácení doby jejich platnosti v souvislosti se zánikem České a Slovenské Federativní Republiky. Cestovní pas se označoval názvem státu Česká republika společně s velkým státním znakem. Cestovní doklad se označoval na žádost o něj mohl požádat držitel cestovního dokladu, zákonný zástupce nezletilé nebo nesvéprávné osoby, státní orgán nebo právnická osoba zřízena státem. K žádosti bylo

⁵⁵ Občanské průkazy: Historie. Scanzen.cz [online]. ©ALLDA [cit. 2022-02-26]. Dostupné z: <http://www.scanzen.cz/dobove-dokumenty/prukazy/obcansky-prukaz>

⁵⁶ Zákon č. 269/2021 Sb.: *Zákon o občanských průkazech*. Zákony pro lidi [online]. © AION CS, 2021 [cit. 2022-02-27]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2021-269>

potřebné doložit doklad o státním občanství nebo trvalém pobytu na území České republiky.⁵⁷

Zákon č. 329/1999 Sb., Zákon o cestovních dokladech a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů, (zákon o cestovních dokladech) upravoval náhled na cestovní doklad. Cestovní pas je veřejná listina, opravňující občana k překračování státních hranic České republiky přes hraniční přechod. Cestovní pas vydává občanovi obecní úřad obce s rozšířenou působností, u něhož byla žádost podána. Cestovní pas nemůže být použit k zástavě nebo odebrání při vstupu do objektů, pozemků a bez souhlasu občana, nemůžou být pořizovány jakékoliv jiné záznamy či kopie. Cestovní pas nejčastěji lidé používají při cestovní do zahraničí na pasové kontrole při odletu do zemí Schengenského prostoru i mimo něj. Jedná se o oblast třetích zemí, kde není možné cestovat na občanský průkaz a je vyžadován cestovní pas.⁵⁸

Třetí země jsou klasifikovány jako země mimo Evropskou unii. Za tyto země jsou považovány například: Spojené Arabské Emiráty, Egypt, Bělorusko, Velká Británie, Kanada, Austrálie, Chile, Hongkong, Jamajka, Japonsko, Kajmanské ostrovy, Fidži, Barbados, Bermudy, Bahrajn, Argentina, Mexiko, Malajsie, Singapur, Rusko a další.⁵⁹

K cestování do třetích zemí za účelem turistiky, kultury, sportovních, obchodních i zdravotních cest je podmínkou mít krátkodobé vízum a platný cestovní pas s minimální platností 6 měsíců od dne podání žádosti o vízum. Vízum se uděluje na 90 dnů v jakémkoliv 180 ti denním období.⁶⁰

Na základě cestovního dokladu se můžeme pohybovat v tzv. Schengenském prostoru opravňující cestování bez nutnosti předložení cestovního dokladu, je pouze doporučením ho mít u sebe v případě prokázání totožnosti. Schengenský prostor je společné území států na jejichž společných hranicích se neprovádí hraniční kontrola. Schengen je prostor zahrnující 26 zemí utvářejících společná pravidla pro ochranu vnějších hranic, policejní

⁵⁷ Zákon č. 214/1993 Sb.: *Zákon o označování některých cestovních dokladů a o zkrácení doby jejich platnosti v souvislosti se zánikem České a Slovenské Federativní Republiky*. Zákony pro lidi [online]. © AION CS, 1993 [cit. 2022-02-26]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1993-214>

⁵⁸ Zákon č. 329/1999 Sb.: *Zákon o cestovních dokladech a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů, (zákon o cestovních dokladech)*. Zákony pro lidi [online]. © AION CS, 1999 [cit. 2022-02-27]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1999-329>

⁵⁹ HUDSON, Ray, ed. *Geographica: velký ilustrovaný atlas světa s přehledem zemí*. V Praze: Slovart. ISBN 80-7209-804-7

⁶⁰ Ministerstvo zahraničních věcí České republiky: *Přehled víz* [online]. MZV ČR [cit. 2022-02-26]. Dostupné z: https://www.mzv.cz/jnp/cz/informace_pro_cizince/prehled_viz/index.html

a justiční spolupráce, ochranu osobních údajů, vydávání víz a sdílení údajů v oblasti Schengenského informačního systému. Všichni občané Evropské unie se mohou zdržovat na území daného státu jako turisté po dobu 3 měsíců s platným občanským průkazem nebo cestovním pasem. Hraniční kontroly a zábrany byly zrušeny v roce 1995. Mezi státy Schengenského prostoru patří: Francie, Německo, Itálie, Belgie, Česká republika, Dánsko, Estonsko, Finsko, Lotyšsko, Litva aj.⁶¹

V České republice se od 1. září 2006 vydávají pasy se strojově čitelnými biometrickými údaji vycházející z nařízení Rady (ES) č. 2252/2004 ze dne 13. prosince 2004, o normách pro bezpečnostní a biometrické prvky v cestovních pasech a cestovních dokladech vydávaných členskými státy. Jedná se především o mikročip zabudovaný v cestovním pase, elektronický podpis a digitální zpracování fotografie. Tyto údaje jsou používány pro ověřování autenticity pasů a víz a také pro ověřování identity držitele pasu. Od 1. dubna 2009 jsou vydávány s fotografií a otiskem prstu, pouze pro osoby starší 12 let. Tato opatření byla zavedena z důvodu větší ochrany před terorismem.⁶²

Tzv. e-pasy mají velkou výhodu především v tom, že jsou více chráněni před paděláním, protože falzifikování je mnohem složitější vzhledem k použitým prvkům. To byl mimo jiné jeden z hlavních důvodů, proč byly pasy s biometrickými údaji vytvořeny. Bezdrátové spojení s mikročipem má výhodu, že jej nelze nijak opotřebovat a přenos je velmi rychlý. Oproti tomu může být nevýhodou pro držitele e-pasu, pro státy vydávající e-pasy a pro státy jež je přijímají bezpečnost, kterou lze shrnout do těchto 3 bodů:

- Kontrolující osoba e-pasu by se nejprve měla prokázat, že je oprávněná k tomu, aby měla k těmto informacím přístup
- Žádné identifikační údaje nesmějí být zveřejněny bez souhlasu držitele e-pasu
- Příjemce těchto informací by měl být schopen zajistit integritu a pravost těchto údajů.⁶³

⁶¹ Schengen: průvodce evropským prostorem bez hranic. Zpravodajství Evropský parlament [online]. Evropský parlament, 2021 [cit. 2021-02-26]. Dostupné z: <https://www.europarl.europa.eu/news/cs/headlines/security/20190612STO54307/schengen-pruvodce-evropskym-prostorem-bez-hranic>

⁶² Euroskop.cz: Biometrické údaje v pasech [online]. Vláda České republiky [cit. 2022-02-26]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/591/sekce/biometricke-udaje-v-pasech/>

⁶³ HOEPMAN, Jaap - Henk. Crossing Borders: *Security and Privacy Issues of the European e-Passport* [online]. 2008 [cit. 2022-02-27]. Dostupné z: doi:10.1007/11908739_11

V České republice je cestovní pas vyhotoven ve formě knížky obsahující 34 stran. Barva desek je vydávána pouze v barvě bordó, se zlatými raženými tiskacími písmeny. Datová schránka je umístěna na všíte polykarbonátové kartě, která obsahuje podobu držitele dokladu vytvořenou laserovou perforací, a uvnitř datové stránky je vložen bezkontaktní čip, který obsahuje biometrické údaje – obraz obličeje a otisky prstů držitele pasu.⁶⁴

⁶⁴ Zákon č. 329/1999 Sb.: *Zákon o cestovních dokladech a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů, (zákon o cestovních dokladech)*. *Zákony pro lidi* [online]. © AION CS, 1999 [cit. 2022-02-27]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1999-329>

4 Druhy cestovních a osobních dokladů

Jak již bylo zmíněno v předešlých kapitolách, tak cestovní doklady slouží, zejména k legálnímu překračování hranic. V průběhu let se cestování a podmínky v některých zemích zpřísnily především u bezpečnostních kontrol, zejména po 11.září 2001, kdy teroristická skupina al-Káida provedla několik sérií teroristických útoků na Spojené státy Americké. Při bezpečnostních kontrolách byla zavedena nová opatření nařizující zákaz převážení některých předmětů na palubě letadla, omezení množství tekutin a gelů v kabinových zavazadlech, a osobní prohlídky prováděné školenými zaměstnanci bezpečnostních kontrol. Kabinová zavazadla jsou kontrolována pomocí rentgenového zařízení a zavazadla směřující do zavazadlového prostoru mohou být namátkově kontrolována k předcházení možného naložení výbušných a jinak životu ohrožujících látek.⁶⁵

4.1 Diplomatický pas

Diplomatický pas je vydáván pouze určitým osobám, v České republice tento pas vlastní zhruba kolem 4 tisíc lidí. Osobou mající oprávnění užívat diplomatický pas je prezident, poslanec a senátor, členové vlády, soudci Ústavního soudu, předsedové nejvyššího i správního soudu, prezident Nejvyššího kontrolního úřadu, dále členové rodiny těchto osob tedy, manželé výše uvedených osob, diplomatictí pracovníci Ministerstva zahraničních věcí, manžel a nezaopatřené dítě diplomatického pracovníka na zastupitelském úřadě, pokud s ním žije ve společné domácnosti v místě působení.⁶⁶ S diplomatickým pasem je často spojován i výraz diplomatická imunita, ovšem ne na každého se vztahuje diplomatická imunita, pokud vlastní diplomatický pas.

Imunitou jsou chráněni velvyslanci nebo nunciové pověření u hlav států, vyslanci, ministři, internunciové a chargés d'affaires pověření u ministrů zahraničních věcí. Diplomaté jsou vyňati z trestní jurisdikce přijímacího státu až na některé výjimky

⁶⁵ Bezpečnostní pravidla: Bezpečnostní pravidla EU v oblasti tekutin, aerosolů a gelů. Letiště Praha [online]. Letiště Praha, 2021 [cit. 2021-12-26]. Dostupné z: <https://www.prg.aero/bezpecnostni-pravidla>

⁶⁶ Zákon č. 329/1999 Sb.: *Zákon o cestovních dokladech a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů, (zákon o cestovních dokladech)*. Zákony pro lidi [online]. © AION CS, 1999 [cit. 2022-02-27]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1999-329>

plynoucí z vyhlášky č. 157/1964 Sb., Vyhláška ministra zahraničních věcí o Vídeňské úmluvě o diplomatických stycích čl. 31, odst.1 ⁶⁷

4.2 Služební pas

Služební pas je vydáván Ministerstvem zahraničních věcí a vydává se náměstkovi ministra, nejvyššímu státnímu zástupci, místopředsedovi Nejvyššího soudu, náměstkovi nejvyššího státního zástupce, viceprezidentovi Nejvyššího kontrolního úřadu, vedoucímu Úřadu vlády, vedoucímu Kanceláře prezidenta republiky, vedoucímu Kanceláře Poslanecké sněmovny a vedoucímu Kanceláře Senátu. Vydává se pouze v případě, pokud tyto osoby nejsou držitelé diplomatického pasu a jejich výkon plnění úkolu se přesouvá za hranice České republiky. Dalšími osobami mající právo na služební pas jsou zaměstnanci zastupitelského úřadu i jeho manželu a nezaopatřenému dítěti, pokud s ním žijí ve společné domácnosti v místě působení. Nárok na služební pas mají i osoby, kterým je vydán služební pas se souhlasem ministra zahraničních věcí na základě žádosti potvrzené vedoucím Kanceláře prezidenta republiky, vedoucím Kanceláře Poslanecké sněmovny, vedoucím Kanceláře Senátu, předsedou Nejvyššího soudu, předsedou Nejvyššího správního soudu, ministrem anebo vedoucím jiného ústředního orgánu státní správy, pokud cestují do zahraničí v záležitostech České republiky. Služební pas lze užit pouze k zahraniční cestě a po jejím skončení je držitel povinen je odevzdat bezodkladně orgánu, který o vydání tohoto pasu požádal. V případě nalezení služebního pasu občanem je orgán povinen chránit pas před jeho poškozením, zničením, zneužitím, ztrátou a následně jej předat jeho držiteli.

4.3 Cestovní průkaz

Je vydáván především v případě, pokud občan nemá z důvodu ztráty v zahraničí nebo jiného pádného důvodu cestovní doklad nebo se jedná o občana, který má být vydán nebo předán z cizího státu do České republiky. Dalším důvodem je vyhoštění občana z cizího státu, na něhož byl v České republice vydán příkaz k zadržení, zatčení, příkaz

⁶⁷Vyhláška č. 157/1964 Sb.: *Vyhláška ministra zahraničních věcí o Vídeňské úmluvě o diplomatických stycích*. *Zákony pro lidi* [online]. © AION CS, 1964 [cit. 2022-02-27]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1964-157>

k dodání do výkonu trestu a zatýkácí nebo evropský zatýkácí rozkaz. Cestovní průkaz vydává zastupitelský úřad na omezenou platnost 6 měsíců.⁶⁸

4.3.1 Osobní doklady

Osobním dokladem je myšlena průkazka na základě, níž můžeme prokazovat svoji totožnost, u zbrojních průkazů máme oprávnění legálního držení zbraně u služebních průkazů prokazujeme totožnost k danému příslušnému útvaru. Do osobních dokladů zahrnujeme občanské průkazy, řidičské průkazy, zbrojní průkazy, služební průkazy aj.

4.3.2 Řidičský průkaz

Řidičský průkaz je oprávnění určující možnost pohybovat se na pozemních komunikacích a být součástí silničního provozu z pohledu řidiče motorového i nemotorového vozidla. Řidičem může být i osoba jedoucí na zvířeti nebo potahovaného vozidla. Žadatelem o řidičské oprávnění může být i žák pod dohledem instruktora autoškoly ve výcviku nebo v průběhu skládání zkoušky z řízení motorového vozidla. Osoba, jenž může řídit motorové či jiné vozidlo splňující zákonem stanovené podmínky, tak aby neohrozila ostatní účastníky silničního provozu, je osoba s dostatečným tělesným a duševně způsobilým jednáním, která zároveň dodržuje předpisy silničního provozu. Jednou z dalších podmínek pro dodržení zákona účasti provozu na pozemních komunikacích je vlastnění řidičského oprávnění pro uvedenou skupinu motorových vozidel udělenou v České republice nebo státem, který je členem Evropské unie případně smluvní stranou Dohody o Evropském hospodářském prostoru.⁶⁹ Řidičské průkazy se vydávají pouze žadatelům splňujícím teoretickou a praktickou zkoušku dokazující schopnosti a dovednosti v silničním provozu.

Minimální věková hranice pro udělení řidičského oprávnění je 16 let pro skupinu motorových vozidel, jež jsou upravené o maximální rychlosti 45 km/h a dále motocykly

⁶⁸ Zákon č. 329/1999 Sb.: *Zákon o cestovních dokladech a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů, (zákon o cestovních dokladech)*. *Zákony pro lidi* [online]. © AION CS, 1999 [cit. 2022-02-27]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1999-329>

⁶⁹ Zákon č. 361/2000 Sb.: *Zákon o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů*. *Zákony pro lidi* [online]. © AION CS, 2000 [cit. 2022-02-27]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-361>

s objemem válce do 125 cm³ a výkonem do 11 kw. Takové jsou technické parametry spadající do skupiny motorových vozidel AM, A1. Skupiny motorových vozidel označující se A1, A2, A, B1, B, B+E, C1, C1E, C, C+E, D1, D1E D+E, D, D+T a E jsou skupiny určující konkrétní požadavky k oprávněnému řízení jednotlivých vozidel.⁷⁰

4.3.3 Zbrojní průkaz

Zbrojním průkazem se rozumí veřejná listina na základě, které fyzická osoba je oprávněna k nabytí vlastnictví a držení zbraně nebo střeliva pro jednotlivé skupiny zbrojního průkazu. Platnost zbrojního průkazu se vymezuje na dobu 10 let při zdravotní způsobilosti se doba může zkrátit na méně než 10 let. K vydávání zbrojního průkazu je oprávněn příslušný útvar Policie České republiky na základě podané žádosti fyzické osoby. U vydávání zbrojního průkazu se klade důraz především na osobu, která o oprávnění žádá tedy na její věkovou hranici, rozumovou a mravní vyspělost. Fyzická osoba musí splňovat podmínky k vydání zbrojního průkazu, odborné způsobilosti, věkové hranice, způsobilosti k právním úkonům, způsobilosti zdravotního stavu, bezúhonnosti a spolehlivosti. Bez těchto zákonem stanovených podmínek nemůže být zbrojní průkaz vydán.

Zbrojní průkazy mají své specifické skupiny podle účelu užívání zbraně nebo střeliva a podle rozsahu oprávnění do skupin.

Rozdělní skupin:

- A – Sběratelé účely
- B – Sportovní účely
- C – Lovecké účely
- D – Výkon zaměstnání a povolání
- E – Ochrana života, zdraví a majetku

Věková hranice pro vydání zbrojního průkazu je nastavena na: A až D a E lze vydat osobám starším 21 let, B-C je vydáván osobám starším 18 let, B následně pro osoby

⁷⁰ EUR-Lex: Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/126/ES ze dne 20. prosince 2006 o řídičských průkazech (přepřacované znění) [online]. 2006 [cit. 2022-02-26]. Dostupné z: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=celex%3A32006L0126#ntr3-L_2006403CS.01001801-E0003

starší 15 let působící v občanském sdružení sportovních činností se zaměřením střelby, C se vydává žákům starších 16 let středních nebo odborných škol, učilišť, jestliže mají v osnovách zahrnutou výuku myslivosti, D je vydáván žákům starším 18 let středních nebo odborných škol, učilišť, pokud mají v osnovách výuky zahrnutý puškařský obor a střelivo. U nezletilých osob je nutný souhlas zákonného zástupce. V odborné způsobilosti se žadatelé prokazují znalostmi teoretické a praktické části. Ve všech případech se teoretická část skládá z písemného testu u zbrojního průkazu obsahujícího znalost zákona a právních předpisů, nauka o zbraních, zdravotnické vědomosti a zvláštních právních předpisů upravujících oprávněné použití zbraně. Praktická zkouška se zaměřuje na zjištění znalostí bezpečné manipulace se zbraněmi a střelivem se střelbou na pevný cíl. Platnost zbrojního průkazu zaniká uplynutím doby jeho platnosti, ztrátou nebo odcizením, zdržením se ze své vlastní vůle oprávnění držení zbrojního průkazu nebo ukončením pobytu na území České republiky.⁷¹

4.3.4 Služební průkaz

Služební průkaz slouží k osvědčení fyzické osoby jakožto státního zaměstnance v daném úřadu nebo útvaru. Podobu těchto průkazů má v kompetenci Ministerstvo vnitra, které se řídí dle vyhlášky č. 388/2017 Sb., o vzoru služebního průkazu státního zaměstnance.

Podoba služebního průkazu státního zaměstnance je definována jako plastová, bílá karta obsahující na přední straně text označující služební průkaz a dále informace o dané fyzické osobě se jménem, příjmením, titulem, evidenčním číslem, fotografií, datumem vydání a koncem platnosti, služebním úřadem a číslem služebního průkazu. Na každém služebním průkazu je uveden i velký státní znak. Služební průkazy mohou obsahovat prvky obsahující elektronický čip.⁷²

⁷¹Zákon č. 119/2002 Sb.: *Zákon o střelných zbraních a střelivu a o změně zákona č. 156/2000 Sb., o ověřování střelných zbraní, střeliva a pyrotechnických předmětů a o změně zákona č. 288/1995 Sb., o střelných zbraních a střelivu (zákon o střelných zbraních), ve znění zákona č. 13/1998 Sb., a zákona č. 368/1992 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů, a zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ve znění pozdějších předpisů, (zákon o zbraních). Zákony pro lidi [online]. © AION CS, 2002 [cit. 2022-02-27]. Dostupné*

z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-361>

⁷²Vyhláška č. 388/2017 Sb.: *Vyhláška o vzoru služebního průkazu státního zaměstnance. Zákony pro lidi [online]. © AION CS, 2017 [cit. 2022-02-27]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2017-388>*

4.3.5 Komparace dokladů

Porovnání dokladů z období historie s nynější podobou se diferencuje v mnoha ohledech. Rozdíly se týkají nejen v samotné podobě, ale i v informacích, které se do dokladů zapisovaly.

Při srovnání občanského průkazu vzoru 48 vydávaného v roce 1948 s nynějším typem občanského průkazu, jsou vidět tyto rozdíly. Změnila se velikost a materiál, ze kterého občanský průkaz z roku 1948 byl vyhotoven. Dále se změna týká barevného provedení, údaje se v dnešní době již zapisují pouze elektronicky a nikoli ručně. Do občanského průkazu se nezapisují informace týkající se popisu osoby ani povolání, stejně tak jako informace o rodičích a osvědčení o uzavření sňatku. Přesto jeden společný znak oba průkazy mají a tím jsou otisky prstů. V té době se otisky prstů zanášely fyzicky do občanského průkazu a v dnešní době se to provádí elektronicky.⁷³

⁷³Občanský průkaz. Scanzen [online]. ©ALLDA, 1948 [cit. 2022-02-18]. Dostupné z: http://www.scanzen.cz/files/dobove_listiny/prukazy/Obcansky_prukaz_vzor_48.pdf

5 Vydávání dokladů z pohledu veřejné správy

Vydávání dokladů je začleněné do přenesené působnosti výkonu vnitřní správy, kterou vykonávají pověřené obecní úřady s přenesenou a rozšířenou působností. Přenesená působnost vnitřní správy přímo zasahuje do kompetencí samosprávy obcí a krajů. Ta je vykonávána v mnoha oblastech například: evidence řidičů, evidence motorových vozidel, řidičských průkazů, občanských a cestovních dokladů, bezpečnosti a ochrany obyvatelstva, trvalého pobytu, evidenci obyvatel aj. ⁷⁴

Doklady typu občanských průkazů jsou vydávány správním orgánem příslušným k přijetí žádosti, a to obecním úřadem obce s rozšířenou působností nebo v hlavním městě Praha na úřadu městské části určeným Statutem hlavního města Prahy, pověřenému zastupitelskému úřadu, Magistrátu města Brna, jestliže žadatel neměl nikdy místo trvalého pobytu nebo je nezjistitelné. Občanský průkaz může vydat i Ministerstvo vnitra, pokud je k tomu pověřené ve zkráceném řízení. ⁷⁵

Stejným způsobem se vydávají i cestovní pasy, které vydává občanovi obecní úřad obce s rozšířenou působností a v hlavním městě Praze úřad městské části, který je určen Statutem hlavního města Prahy. Obecní úřad s rozšířenou působností vydá občanovi cestovní pas i v případě, pokud občan podal žádost u zastupitelského úřadu s výjimkou konzulárního úřadu vedeného honorárním konzulárním úředníkem. U občana nemajícího trvalý pobyt na území České republiky vydá cestovní doklad Magistrát města Brna. ⁷⁶

⁷⁴ KÁŇA, Pavel. Základy veřejné správy: vybrané kapitoly veřejné správy pro studium žáků středních škol. 3., aktualiz. vyd. Ostrava: Montanex, 2010. ISBN 978-80-7225-319-7

⁷⁵ Zákon č. 269/2021 Sb.: *Zákon o občanských průkazech*. Zákony pro lidi [online]. © AION CS, 2021 [cit. 2022-02-27]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2021-269>

⁷⁶ Zákon č. 329/1999 Sb.: *Zákon o cestovních dokladech a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů, (zákon o cestovních dokladech)*. Zákony pro lidi [online]. © AION CS, 1999 [cit. 2022-02-27]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1999-329>

6 Padělání dokladů

Jak již bylo zmíněno, tak doklady mají status veřejné listiny, na základě, níž může fyzická osoba prokázat svoji totožnost. Z toho důvodu je nutné, aby doklady ať už osobní nebo cestovní obsahovaly ochranné prvky, které by zabránily jakémukoliv nelegálnímu vytváření kopií a opatřování si neplatných falzifikátů. Paděláním dokladů se zabývají jak organizované skupiny, tak i jednotlivci. Zajímavostí může být skutečnost, že někteří občané v České republice sami od sebe prodávají své doklady osobám, kteří je následně využívají pro svůj prospěch. Padělané doklady se na trhu objevují především z toho důvodu, že osoba, která si takový doklad opatřuje má v úmyslu zatajit svoji totožnost, může se vyhnout trestnímu stíhání, nebo se jedná o osobu, která si neopatřila vízum. Na základě pravosti můžeme doklady rozlišit na objekty pravé, které byly vyhotoveny oprávněnou institucí nebo oprávněnou osobou. Další kategorií jsou objekty pozměněné, které jsou upravené do takové míry, aby splňovaly požadavky pachatele a posledním typem jsou doklady padělané tedy falešné. Ty jsou od prvopočátku vytvořeny neoprávněně.⁷⁷ Padělání dokladů je v České republice bráno jako činnost nelegální, za níž hrozí dle trestního zákona č. 40/2009 Sb., zákon trestní zákoník dle § 348 potrestáním odnětí svobody až 3 roky nebo zákazem činnosti. Jiná trestní sazba se ukládá, jestliže padělání veřejné listiny provedla organizovaná skupina a jejímu členovi hrozí až 6 let odnětí svobody v případě, pokud by způsobil značnou škodu nebo značný prospěch. Pokud skupina působí ve více státech nebo tímto činem umožní spáchání teroristického útoku, může být pachatel potrestán od 3 až do 10 let odnětí svobody.⁷⁸

Na základě analýzy, kterou provedla Policie České republiky se zjistilo, že mezi nejčastěji padělané veřejné listiny se řadí cestovní pasy, občanské průkazy, řidičské průkazy a povolení k pobytu. Aby se eliminovaly, na co nejnížší možnou míru padělky veřejných listin, byla zřízena činnost Národního centra pro kontrolu dokladů. Jedná se o specializované pracoviště pod záštitou ředitelství služby cizinecké policie. Pracoviště bylo spolufinancováno Evropskou unií v rámci národního programu fondu pro vnitřní bezpečnost. Uvedené pracoviště zodpovídá za centrální sběr dat v oblasti neregulérních

⁷⁷ KONRÁD, Zdeněk a Jiří STRAUS. Kriminálníka: teorie, metodologie a metody kriminalistické techniky. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014. ISBN 978-80-7380-535-7

⁷⁸ ŠČERBA, Filip. Trestní zákoník: komentář. [Praha]: C.H. Beck, [2020]. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-807-8

dokladů, vede evidenci a vyhodnocuje informace o způsobu jejich zneužívání a má k dispozici přehled vzorů dokladů, vydaných v rámci České republiky a zahraničí.⁷⁹

6.1 Ochranné prvky

Ochranné prvky jsou určité části, sloužící k ochraně dokladů proti jejich padělání, pozměňování a dalšímu šíření falzifikovaných kusů na trhu. Legislativa upravující a zabývající se touto problematikou je nařízení evropského parlamentu a rady (EU) 2019/1157 a mezinárodního dokumentu obsahující technické požadavky norem pro civilní letectví ICAO 9303. Jako jedni z členů Evropské unie jsme povinni v České republice se řídit dle těchto norem a nařízení. Na základě nařízení od Evropské unie je jasně uvedeno, že přístup k těmto citlivým informacím bude mít nejvýše jeden subjekt mající na starost tisk těchto prvků a ten bude i zveřejněn komisi a ostatním členským státům. V Článku 1 nařízení evropského parlamentu (EU) 2019/1157 se pojednává, že cestovní doklady a pasy musejí obsahovat určité zařízení pro uchování údajů zobrazující obličej a dva ploché otisky prstů v interoperabilní tedy vzájemně propojující součinnosti.

Ochranné prvky obsažené ve výše uvedeném nařízení jsou charakterizovány následovně:

- Materiál tedy papír, ze kterého se doklady vyrábějí musí splňovat minimálně dvoutónové vodoznaky, žádné optické rozjasňovače, bezpečnostní činidla sloužící k ochraně proti chemickému přepisování, barvená vlákna částečně viditelná a fluorescenční pod UV zářením nebo neviditelná a fluorescenční nejméně ve dvou odstínech, doporučením je používat průhledný proužek. Pokud má stránka s osobními údaji podobu štítku, není nutné, aby vodoznak byl na papíru uveden. Na vnitřní straně desek jsou bezpečnostní činidla nutná pouze v případě, pokud jsou tam uvedené a zapisované údaje. Prošivací nit' chrání před vyměněním
- Stránka s biografickými údaji se nachází hned po titulní stránce cestovního dokladu nebo pasu a musí být odlišena od ostatních stránek

⁷⁹ GRECMANOVÁ, Renata. Policie České republiky – Služba cizinecké policie: Zahájení činnosti Národního centra pro kontrolu dokladů. Policie.cz [online]. 2020 [cit. 2022-02-27]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/zahajeni-cinnosti-narodniho-centra-pro-kontrolu-dokladu.aspx>

- Techniky tisku – dvoubarevné giloše nebo rovnocenné struktury, duhové zabarvení (fluorescenční), UV fluorescenční přetisk, ochranné motivy chránící před pozměňováním s volitelným použitím mikrotisku, reaktivní barva určená na papírové stránky a na štítky se nemusí používat, když je papír cestovního dokladu nebo pasu dobře chráněn před možnými pokusy o padělání
- Formulář se tiskne s mikrotiskem pokud není ještě obsažen v tisku pozadí
- Číslování stránek se uvádí na všechny jednotlivé stránky cestovního dokladu nebo pasu speciálním fontem a UV fluorescenční barvou, doporučením bývá, aby číslo dokladu bylo viditelné na obou stranách karet, hlubotisk se skrytým obrazcem se používá, když jsou pro biografické údaje použity štítky nebo vnitřní stránky z nelaminovaného papíru, mikrotisk a barvy s opticky proměnlivými vlastnostmi a difrakční opticky proměnlivé obrazové prvky (DOVID) ⁸⁰

6.2 Výroba dokladů v České republice

V České republice zajišťuje výrobu dokladů a jiných cenin Státní tiskárna Cenin. Státní podnik má dlouholetou historii již od vzniku samostatného Československého státu spolu se zajišťováním tisku bankovek. První výroba bankovek byla v lednu 1928. V roce 1937 byla tiskárna oceněna v Paříži na výstavě umění a techniky za vytvoření bankovky nominální hodnoty 1000 Kč. V roce 1950 byla založena Státní Československá banka s oprávněním tisku platidel ve vlastní tiskárně. V 70. letech se rozšířilo portfolio o tisk cestovních dokladů, stravenek, cestovních šeků, trestních bloků, malých loterií aj.

⁸⁰ EUR - Lex. : NAŘÍZENÍ RADY (ES) č. 2252/2004 ze dne 13. prosince 2004 o normách pro bezpečnostní a biometrické prvky v cestovních pasech a cestovních dokladech vydávaných členskými státy [online]. [cit. 2022-02-27]. Dostupné z: <https://esipa.cz/sbirka/sbsrv.dll/sb?DR=SB&CP=32004R2252>

Státní tiskárna Cenin (STC) je výrobce jak osobních dokladů v papírové podobě, tak i dokladů v podobě plastových karet ve formátu ID – 1. STC nabízí velice precizní laserovou personalizaci kontaktních i bezkontaktních čipů, a to ve shodě s mezinárodní legislativou.⁸¹

⁸¹ Státní tiskárna cenin, státní podnik [online]. 2018 [cit. 2022-02-27]. Dostupné z: <https://stc.cz/o-spolecnosti/>

7 Kriminalistická identifikace

Kriminalistická identifikace slouží k zjištění totožnosti osob a různých předmětů na základě jejich vyobrazení v materiálním prostředí a ve vědomí člověka. Totožnost neboli identita je v obecném pojetí klasifikována jako individualizovaný vztah mezi dvěma nebo více odrazy, jednoho a toho stejného objektu. Zjištění totožnosti v kriminalistice znamená, stanovení, že na určitém odrážejícím se objektu, zobrazil určitý odrážený objekt. Konkrétní vlastnosti prověřovaného objektu se zjišťují dle srovnávacích materiálů, dle fotografie, popisu aj. Kriminalistická identifikace se dá rozdělit dle různých kritérií podle subjekty, který provádí proces identifikace, dle ztotožňovaných objektů, dle druhů identifikačních znaků. Identifikovat lze osoby, věci a zvířata. Taková identifikace těchto subjektů se provádí na základě anatomických a antropologických znaků lidského těla, funkčních znaků pohybového projevu, lidského hlasu, biologických a trasologických stop.⁸²

Identifikace osob nemusí být prováděna pouze na základě předloženého dokladu, v kriminalistické technice se využívají k identifikaci i různé metody. U portrétní identifikace je nutné si uvědomit, že každý člověk je z antropologického hlediska naprosto odlišný od ostatních. Vnější znaky každého člověka jsou složeny z morfologických a metrických znaků. Vnější znaky lze rozdělit na statické (anatomické) a dynamické (funkční). V případě identifikace mrtvoly neznámé totožnosti se nejprve tělo fotograficky zdokumentuje a následně kriminalisté provedou další kriminalistické úkony směřující úspěšné identifikaci.⁸³

7.1 Prokázání totožnosti na základě předloženého dokladu

Prokázáním totožnosti můžeme být vyzváni od policisty, který se prokáže svým služebním průkazem s identifikačním číslem dle § 12 zákona č. 273/2008 Sb., zákona o policii. Cílem prokázání totožnosti na základě § 63 zákona č. 273/2008 Sb., zákona o policii, je zjištění jména a příjmení, datumu narození, adresy a místa trvalého bydliště,

⁸² STRAUS, Jiří. Úvod do kriminalistiky. 3., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2012. ISBN 978-80-7380-367-4

⁸³ STRAUS, Jiří. Kriminalistická technika. 3., rozš. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2012. ISBN 978-80-7380-409-1

rodného čísla a státní příslušnosti.⁸⁴ Tím důvodem k prokázání totožnosti může být několik ku příkladu v případě, kdy jsme podezřelí ze spáchání trestného činu, pokud podáváme vysvětlení nebo odpovídáme popisu hledané či pohřešované osobě, jestliže se zdržujeme v místě, kde byl spáchán trestný čin, přestupek, pokud oznamujeme nějaké podezření ze spáchání trestného činu nebo přestupku. Dalším důvodem může být situace, kdy se osoba nachází na veřejném prostranství se střelnou zbraní a policista má podezření, že zbraň bude použita k násilí nebo pohrůzce k násilí, v případě, kdy se osoba vyskytuje v přítomnosti cizinců bez povolení k pobytu na území České republiky, v případě, kdy osoba vstupuje do prostředí nebo objektu chráněném Policí České republiky.

Policista je povinen osobě, po níž požaduje prokázání totožnosti, vždy sdělit důvod, proč požaduje prokázat totožnost. Jestliže, osoba, která byla vyzvána k prokázání totožnosti a odmítla by uposlechnutí policistovy výzvy, může být předvedena, a to až na délku 24 hodin. Oprávněnou osobou požadující prokázání totožnosti má také strážník. Důvody jsou obdobné jako u policistů.

K prokázání totožnosti musí být uveden důvod, který policista či strážník je povinen osobě sdělit, nemůže trvat na prokázání totožnosti bez pádného důvodu, neboť by se dopouštěl omezování osobní svobody.

Příkladem je možné uvést tuto situaci:

Před začátkem demonstrace, na které se má protestovat proti využívání jaderné energie, policisté kontrolují občanské průkazy všech účastníků na ni přicházejících. K takové preventivní kontrole, ale bez dalšího důvodu nemají ze zákona právo a je tedy zcela na místě si na jejich postup následně stěžovat. Pokud účastník akce svoji totožnost neprokáže a bude kvůli tomu předveden na policejní stanici, přestože nebyl dán zákonný důvod ke kontrole, může se jednat o neoprávněné omezení osobní svobody a zásah do soukromého života.⁸⁵

⁸⁴ ŠKODA, Jindřich. Zákon o policii s komentářem. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009. ISBN 978-80-7380-160-1

⁸⁵ CANDIGLIOTA, Zuzana, Kristýna MOLKOVÁ FOUKALOVÁ a Jiří KOPAL. Jak si počínat v kontaktu s policistou a strážníkem: policejní právo v otázkách a odpovědích. Brno: Liga lidských práv, c2010. Manuály. ISBN 978-80-87414-01-9

Závěr

V bakalářské práci na téma Vývoj dokladů v České republice se autorka zaměřovala nejdříve na stěžejní část, tedy na vývoj dokladů a postupně se na základě historických událostí posouvala do současnosti. Právě tato kapitola spadá mezi hlavní cíle bakalářské práce společně s dalšími navazujícími kapitolami. S každým nástupem jiné vlády se zaváděly různá opatření, prováděla se reorganizace veřejné správy, a tak se život občanů měnil. Jedním z důvodů je, že historické události ovlivňují společenský, politický a kulturní život. Tyto změny se týkaly i samotných dokladů, a to nejen v právní úpravě, ale především v podobě a zapisovaných informací o držitelích. Vzhledem k tomu, že doklady jsou součástí našeho běžného života a díky nim můžeme prokázat svoji totožnost, jsme oprávněni řídit motorová vozidla a můžeme poznávat nové kultury, není od věci znát základní historické milníky spojené s doklady. Díky tomu můžeme pochopit jednotlivé souvislosti a odpovědět si tak na otázku proč.

V některých situacích, které autorka práce uváděla v kapitole při prokazování totožnosti na vyzvání policisty nebo strážníka, je velmi důležité, abychom znali svá práva a povinnosti a uvědomovali si, kdy jsme povinni prokázat svoji totožnost. Je to nutné už jen z toho důvodu, aby nedošlo k nedorozumění a my se tak nedostali do nepříjemné situace, která by mohla vyústit v zadržení na zákonem stanovenou dobu.

Sama autorka, která přicházela v období, kdy působila na ministerstvu vnitra na odboru migrační a azylové politiky do kontaktu s doklady především s cestovními pasy, měla možnost vizuálního porovnání dokladu v České republice a jiného státu. V několika málo případech se stala i svědkem, kdy na odbor byla vyslána cizinecká policie, která si přijela pro cizince nacházejícího se na území státu nelegálně. Všechny tyto skutečnosti vedli k tomu, že si vybrala právě téma vývoj dokladů v České republice.

V poslední kapitole byl uveden příklad týkající se prokázání totožnosti na vyzvání policisty.

Seznam použitých zdrojů

Literární zdroje

1. BOBEK, Michal, Pavel MOLEK a Vojtěch ŠIMÍČEK. *Komunistické právo v Československu: kapitoly z dějin bezpráví*. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2009. ISBN 978-80-210-4844-7
2. CANDIGLIOTA, Zuzana, Kristýna MOLKOVÁ FOUKALOVÁ a Jiří KOPAL. *Jak si počínat v kontaktu s policistou a strážníkem: policejní právo v otázkách a odpovědích*. Brno: Liga lidských práv, c2010. Manuály. ISBN 978-80-87414-01-9
3. ČECHÁK, Vladimír. *Vývoj veřejné správy v Československu a České republice (1945-2004)*. Praha: Eupress, 2004. ISBN 808675422-7
4. GERLOCH, Aleš. *Teorie práva. 6., aktualiz. vyd.* Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013. ISBN 978-80-7380-454-1
5. HENDRYCH, Dušan. *Správní právo: obecná část. 4. změn. a dopl. vyd.* Praha: C.H. Beck, 2001. Beckovy právnické učebnice. ISBN 80-7179-470-8
6. HRUBÁ SMRŽOVÁ, Petra, Vilém KNOLL a Alena RUNDOVÁ. *Mezníky českých právních dějin. 3., rozš. vyd.* Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010. Vysokoškolské učebnice (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-251-6
7. HUDSON, Ray, ed. *Geographica: Velký ilustrovaný atlas světa s přehledem zemí*. V Praze: Slovart. ISBN 80-7209-804-7
8. KÁŇA, Pavel. *Základy veřejné správy: vybrané kapitoly veřejné správy pro studium žáků středních škol. 3., aktualiz. vyd.* Ostrava: Montanex, 2010. ISBN 978-80-7225-319-7
9. KONRÁD, Zdeněk a Jiří STRAUS. *Kriminalistika: teorie, metodologie a metody kriminalistické techniky*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014. ISBN 978-80-7380-535-7
10. KUBÍNKOVÁ, Marcela a Jaroslav STRÁNSKÝ. *Základy teorie práva a pracovní právo*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2009. ISBN 978-80-86723-83-9
11. *Přehled platných právních předpisů: vyhlášených ve sbírce zákonů, sbírce zákonů SNR, v úředním listu a v úředním věstníku od 9.5.1945 do 31.12.1991*. Praha: SEVT, 1992. ISBN 80-7049-051-9

12. SKŘEJPEK, Michal, Petr BĚLOVSKÝ a Kamila STLOUKALOVÁ, ed. *Cizinci, hranice a integrace v dějinách*. Praha: Auditorium, 2016. ISBN 978-80-87284-62-9
13. STRAUS, Jiří. *Kriminalistická technika. 3., rozš. vyd.* Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2012. ISBN 978-80-7380-409-1
14. STRAUS, Jiří. *Úvod do kriminalistiky. 3., rozš. vyd.* Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2012. ISBN 978-80-7380-367-4
15. ŠČERBA, Filip. *Trestní zákoník: komentář*. [Praha]: C.H. Beck, [2020]. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-807-8
16. ŠKODA, Jindřich. *Zákon o policii s komentářem*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009. ISBN 978-80-7380-160-1
17. TERYNGEL, Jiří. *Trestní řád - komentář: Edice komentované zákony*. Praha: FRANCES. ISBN 80-7049-034-9
18. VANČURA, Jiří. *Naděje a zklamání: pražské jaro 1968. 2.vyd. (1.vyd.v Mladé frontě)*. Praha: Mladá fronta, 1990. ISBN 80-204-0179-2
19. WAGNER, Wilhelm J. *Rakousko-Uhersko: monarchie a lidé slovem i obrazem*. Přeložil Ivana FÜHRMANN VÍZDALOVÁ. V Praze: Euromedia Group, 2019. Universum (Euromedia Group). ISBN 978-80-7617-585-3

Elektronické zdroje

1. Beck - online: *Narizení vlády republiky Československé, kterým se zavádějí všeobecné občanské legitimace*. [online]. [cit. 2022-02-26]. Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview?document.seam?documentId=onrf6mjzge4v6nbygewta>
2. Bezpečnostní pravidla: *Bezpečnostní pravidla EU v oblasti tekutin, aerosolů a gelů*. Letiště Praha [online]. Letiště Praha, 2021 [cit. 2021-12-26]. Dostupné z: <https://www.prg.aero/bezpecnostni-pravidla>
3. Centrum pro dokumentaci totalitních režimů: *Výjezdní doložka*. Ibadatelna [online]. [cit. 2022-02-26]. Dostupné z: <https://ibadatelna.cz/cs/slovník/vyjezdni-dolozka>

4. Cestování na západ v roce 1968: *Vojáci na hranicích zůstali, dostat se ven bylo ale jednodušší*. Radiožurnál [online]. © 1997-2022 Český rozhlas, 31. května 2018 [cit. 2022-02-24]. Dostupné z: <https://radiozurnal.rozhlas.cz/jak-jsme-zili-v-roce-68-7226867/4>
5. EUR-Lex.: *Nariadení rady (ES) č. 2252/2004 ze dne 13. prosince 2004 o normách pro bezpečnostní a biometrické prvky v cestovních pasech a cestovních dokladech vydávaných členskými státy* [online]. [cit. 2022-02-27]. Dostupné z: <https://esipa.cz/sbirka/sbsrv.dll/sb?DR=SB&CP=32004R2252>
6. EUR-Lex: *Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/126/ES ze dne 20. prosince 2006 o řidičských průkazech (přepřacované znění)* [online]. 2006 [cit. 2022-02-26]. Dostupné z: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=celex%3A32006L0126#ntr3-L_2006403CS.01001801-E0003
7. Euroskop.cz: *Biometrické údaje v pasech* [online]. Vláda České republiky [cit. 2022-02-26]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/591/sekce/biometricke-udaje-v-pasech/>
8. GRECMANOVÁ, Renata. *Policie České republiky – Služba cizinecké policie: Zahájení činnosti Národního centra pro kontrolu dokladů*. Policie.cz [online]. 2020 [cit. 2022-02-27]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/zahajeni-cinnosti-narodniho-centra-pro-kontrolu-dokladu.aspx>
9. Invaze vojsk Varšavské smlouvy do Československa v srpnu 1968. *Vojenský historický Ústav Praha* [online]. © Vojenský historický ústav Praha, 2022 [cit. 2022-02-20]. Dostupné z: <http://www.vhu.cz/exhibit/invaze-vojsk-varsavske-smlouvy-do-ceskoslovenska-v-srpnu-1968/>
10. KLOFÁČ, V. *Návrh: na změnu nařízení ministerstva vnitra s ministerstvem obchodu, ministerstvem veřejných prací a ministerstvem financí ze dne 28. dubna 1910, jímž se vydávají bezpečnostní ustanovení policejní pro jízdu samohybných vozidel (automobilů, motorových vlaků a motorových kol). Senát národního shromáždění R* [online]. 1910 [cit. 2022-03-13]. Dostupné z: https://www.senat.cz/informace/z_historie/tisky/1vo/tisky/T0736_00.htm
11. MARŠÁLEK, Pavel. *Veřejná správa Protektorátu Čechy a Morava v letech 1939-1945* [online]. Praha: Vodnář, 1999 [cit. 2022-02-13]. ISBN 80-85889-26-9
12. Ministerstvo zahraničních věcí České republiky: *Přehled víz* [online]. MZV ČR [cit. 2022-02-26]. Dostupné z: https://www.mzv.cz/jnp/cz/informace_pro_cizince/prehled_viz/index.html

13. Národní muzeum. eSbírky: *Protektorátní cestovní pas* [online]. [cit. 2022-02-16]. Dostupné z: <https://www.esbirky.cz/predmet/3489298>
14. Národní muzeum: eSbírky. *Průkaz* [online]. 1942 [cit. 2022-02-16]. Dostupné z: <https://www.esbirky.cz/predmet/3514880>
15. NĚMEC, Václav a David BAREK. *80. léta, Sametová revoluce*. Dějepis.com [online]. © 1997-2022 [cit. 2022-02-25]. Dostupné z: <https://www.dejepis.com/ucebnice/80-leta-sametova-revoluce/>
16. Občanský průkaz. Scenzen. [online]. ©ALLDA, 1948 [cit. 2022-02-18]. Dostupné z: http://www.scenzen.cz/files/dobove_listiny/prukazy/Obcansky_prukaz_vzor_48.pdf
17. Předpisy o jízdě samohybných vozidel: *Nariadení ministerstva vnitra v dorozumění s ministerstvem veřejných prací a ministerstvem financí ze dne 28. dubna 1910, čís.81 ř.z.* [online]. [cit. 2022-03-13]. Dostupné z: <http://www.feudal.cz/spz/html/narizeni.htm>
18. SCHELLE, Karel a Vladimír ŠMÍD. *RODNÉ ČÍSLO V INFORMAČNÍCH SYSTÉMECH* [online]. [cit. 2022-02-03]. Dostupné z: <https://www.fi.muni.cz/~smid/trebic3.html>
19. Schengen: *průvodce evropským prostorem bez hranic*. Zpravodajství Evropský parlament [online]. Evropský parlament, 2021 [cit. 2021-02-26]. Dostupné z: <https://www.europarl.europa.eu/news/cs/headlines/security/20190612STO54307/schengen-pruvodce-evropskym-prostorem-bez-hranic>
20. Státní tiskárna cenin, *státní podnik* [online]. 2018 [cit. 2022-02-27]. Dostupné z: <https://stc.cz/o-spolecnosti/>
21. UHLÍŘ, Aleš. *Počátky povinných občanských průkazů v českých zemích*. Britské listy [online]. 20. 6. 2010 [cit. 2022-02-13]. Dostupné z: <https://legacy.blisty.cz/art/53204.html>

Legislativní dokumenty

1. Ústavní zákon č. 542/1992 Sb.: *Ústavní zákon o zániku České a Slovenské Federativní Republiky*. Zákony pro lidi [online]. © AION CS, 1992 [cit. 2022-02-26]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1992-542>
2. Vládní nařízení č. 166/1939 Sb.: *o opatřování dokladů pro úřední důkaz rodového původu*. Wolters Kluwer [online]. 1939 [cit. 2022-02-27]. Dostupné z: <https://www.aspi.cz/products/lawText/1/7961/0/2/vladni-narizeni-c-166-1939-sb-o-opatrovani-dokladu-pro-uredni-dukaz-rodoveho-puvodu>
3. Vyhláška č. 119/1984 Sb.: *Vyhláška federálního ministerstva vnitra, kterou se provádí zákon o občanských průkazech*. Zákony pro lidi [online]. © AION CS, 1984 [cit. 2022-02-24]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1984-119>
4. Vyhláška č. 125/1991 Sb.: *Vyhláška federálního ministerstva vnitra, kterou se mění a doplňuje vyhláška federálního ministerstva vnitra č. 119/1984 Sb., kterou se provádí zákon o občanských průkazech, ve znění vyhlášky federálního ministerstva vnitra č. 178/1988 Sb.* Zákony pro lidi [online]. © AION CS, 1991 [cit. 2022-02-26]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1991-125>
5. Vyhláška č. 128/1993 Sb.: *Vyhláška ministerstva vnitra, kterou se provádí zákon o občanských průkazech*. Zákony pro lidi [online]. © AION CS, 1993 [cit. 2022-02-27]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1993-128>
6. Vyhláška č. 147/1968 Sb.: *Vyhláška ministerstva vnitra a ministerstva zahraničních věcí, již se mění a doplňuje vyhláška ministerstva vnitra a ministerstva zahraničních věcí č. 64/1965 Sb., kterou se vydávají prováděcí předpisy k zákonu o cestovních dokladech*. Zákony pro lidi [online]. © AION CS, 1968 [cit. 2022-02-24]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1968-147>
7. Vyhláška č. 157/1964 Sb.: *Vyhláška ministra zahraničních věcí o Vídeňské úmluvě o diplomatických stycích*. Zákony pro lidi [online]. © AION CS, 1964 [cit. 2022-02-27]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1964-157>
8. Vyhláška č. 177/2000 Sb.: *Vyhláška Ministerstva vnitra, kterou se provádí zákon o evidenci obyvatel, zákon o občanských průkazech a zákon*

- o cestovních dokladech. Zákony pro lidi* [online]. © AION CS, 2000 [cit. 2022-02-26]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-177>
9. Vyhláška č. 178/1988 Sb.: *Vyhláška federálního ministerstva vnitra, kterou se mění a doplňuje vyhláška federálního ministerstva vnitra č. 119/1984 Sb., kterou se provádí zákon o občanských průkazech. Zákony pro lidi* [online]. © AION CS, 1988 [cit. 2022-03-26]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1988-178>
10. Vyhláška č. 388/2017 Sb.: *Vyhláška o vzoru služebního průkazu státního zaměstnance. Zákony pro lidi* [online]. © AION CS, 2017 [cit. 2022-02-27]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2017-388>
11. Vyhláška č. 44/1970 Sb.: *Vyhláška ze dne 13.4.1970, kterou se provádí zákon o cestovních dokladech* [online]. © EPRAVO.CZ, 1970 [cit. 2022-02-24]. ISSN 1213-189X. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/vyhledavani-aspi/?Id=31637&Section=1&IdPara=1&ParaC=2>
12. Vyhláška č. 64/1965 Sb.: *Vyhláška ministerstva vnitra a ministerstva zahraničních věcí, kterou se vydávají prováděcí předpisy k zákonu o cestovních dokladech. Zákony pro lidi* [online]. © AION CS, 2022, 1965 [cit. 2022-02-19]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1965-64#p1>
13. Vyhláška č. 87/1964 Sb.: *Vyhláška ministerstva vnitra o řidičských průkazech. Zákony pro lidi* [online]. © AION CS, 1964 [cit. 2022-02-19]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1964-87>
14. Zákon č. 119/2002 Sb.: *Zákon o střelných zbraních a střelivu a o změně zákona č. 156/2000 Sb., o ověřování střelných zbraní, střeliva a pyrotechnických předmětů a o změně zákona č. 288/1995 Sb., o střelných zbraních a střelivu (zákon o střelných zbraních), ve znění zákona č. 13/1998 Sb., a zákona č. 368/1992 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů, a zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ve znění pozdějších předpisů, (zákon o zbraních). Zákony pro lidi* [online]. © AION CS, 2002 [cit. 2022-02-27]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-361>
15. Zákon č. 198/1948 Sb.: *Zákon o občanských průkazech. Zákony pro lidi* [online]. © AION CS, 2022, 1948 [cit. 2022-02-18]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1948-198>

16. Zákon č. 214/1993 Sb.: *Zákon o označování některých cestovních dokladů a o zkrácení doby jejich platnosti v souvislosti se zánikem České a Slovenské Federativní Republiky*. *Zákony pro lidi* [online]. © AION CS, 1993 [cit. 2022-02-26]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1993-214>
17. Zákon č. 216/1991 Sb.: *Zákon o cestovních dokladech a cestování do zahraničí*. *Zákony pro lidi* [online]. © AION CS, s.r.o, 1991 [cit. 2022-02-26]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1991-216>
18. Zákon č. 269/2021 Sb.: *Zákon o občanských průkazech*. *Zákony pro lidi* [online]. © AION CS, 2021 [cit. 2022-02-27]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2021-269>
19. Zákon č. 328/1999 Sb.: *Zákon o občanských průkazech*. *Zákony pro lidi* [online]. © AION CS, 1999 [cit. 2022-02-27]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1999-328>
20. Zákon č. 329/1999 Sb.: *Zákon o cestovních dokladech a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů, (zákon o cestovních dokladech)*. *Zákony pro lidi* [online]. © AION CS, 1999 [cit. 2022-02-27]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1999-329>
21. Zákon č. 361/2000 Sb.: *Zákon o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů*. *Zákony pro lidi* [online]. © AION CS, 2000 [cit. 2022-02-27]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-361>
22. Zákon č. 53/1949 Sb.: *Zákon o cestovních pasech*. *Zákony pro lidi* [online]. © AION CS, 2022, 1949 [cit. 2022-02-19]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1949-53>
23. Zákon č. 55/1928 Sb.: *Zákon o cestovních pasech*. Wolters Kluwer [online]. 1928 [cit. 2022-02-27]. Dostupné z: <https://www.aspi.cz/products/lawText/1/4578/1/2>Zákon č. 81/1935 Sb., *Zákon o provozu na veřejných silnicích*
24. Zákon č. 61/1953 Sb.: *Vládní nařízení o občanských průkazech*. *Zákony pro lidi* [online]. 2010-2022: © AION CS, 1953 [cit. 2022-02-19]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1953-61>

25. Zákon č. 75/1957 Sb.: *Zákon o občanských průkazech*. *Zákony pro lidi* [online]. © AION CS, 2022, 1957 [cit. 2022-02-19]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1957-75>

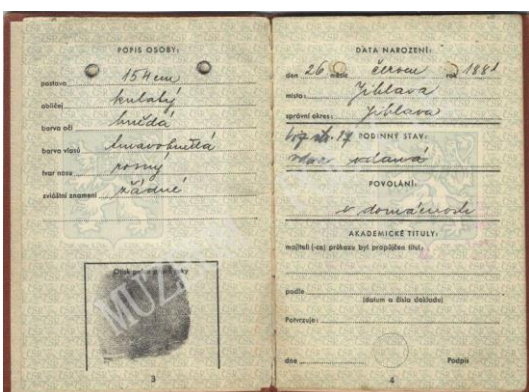
Přílohy

Obrázek č. 1 (Všeobecná občanská legitimace 1926) ⁸⁶

Obrázek č. 2 (Kennkarte 1943) ⁸⁷

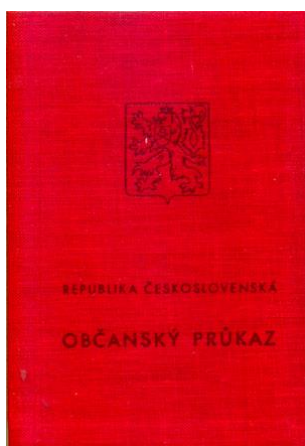

Obrázek č. 3 (občanský průkaz vzor 48) ⁸⁸

⁸⁶ Všeobecná občanská legitimace [online]. 1926 [cit. 2022-02-28]. Dostupné z: [http://www.scanzen.cz/files/dobove_listiny/prukazy/Vseobecna_obcanska_legitimace_\(1926\).pdf](http://www.scanzen.cz/files/dobove_listiny/prukazy/Vseobecna_obcanska_legitimace_(1926).pdf)

⁸⁷ Kennkarte. Scanzen.cz [online]. 1943 [cit. 2022-02-28]. Dostupné z: [http://www.scanzen.cz/files/dobove_listiny/prukazy/Kennkarte_\(1943\)_p2.jpg](http://www.scanzen.cz/files/dobove_listiny/prukazy/Kennkarte_(1943)_p2.jpg)

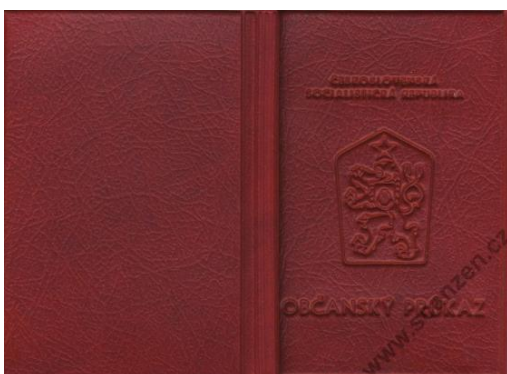
⁸⁸ Občanský průkaz. Muzeum policie [online]. 1948 [cit. 2022-02-28]. Dostupné z: <https://www.muzeumpolicie.cz/zbrane-strelivo-a-vojenska-technika/obcanske-prukazy/>

Obrázek č. 4 (občanský průkaz vzor 53) ⁸⁹

Obrázek č. 5 (občanský průkaz vzor 77) ⁹⁰

Obrázek č. 6 ((občanský průkaz vzor 85) ⁹¹

⁸⁹ Občanský průkaz. Scanzen.cz [online]. 1953 [cit. 2022-02-28]. Dostupné z: http://www.scanzen.cz/files/dobove_listiny/prukazy/Obcansky_prukaz_vzor_53_1.pdf

⁹⁰ Občanský průkaz. Scanzen.cz [online]. 1976 [cit. 2022-02-28]. Dostupné z: http://www.scanzen.cz/files/dobove_listiny/prukazy/Obcansky_prukaz_vzor_77.pdf

⁹¹ Občanský průkaz. Scanzen.cz [online]. 1985 [cit. 2022-02-28]. Dostupné z: http://www.scanzen.cz/files/dobove_listiny/prukazy/Obcansky_prukaz_vzor_85.pdf

Obrázek č. 7 (občanský průkaz vzor 93)⁹²

Obrázek č. 8 (občanský průkaz vzor 2000)⁹³

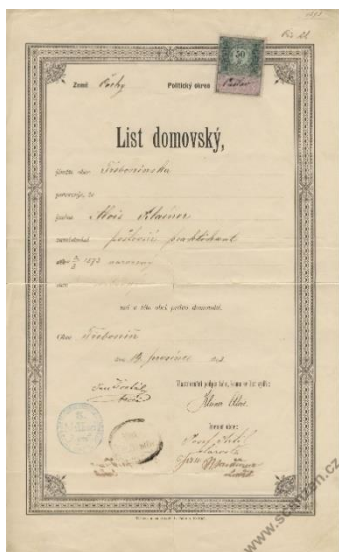

Obrázek č. 9 (občanský průkaz vzor 2021)⁹⁴

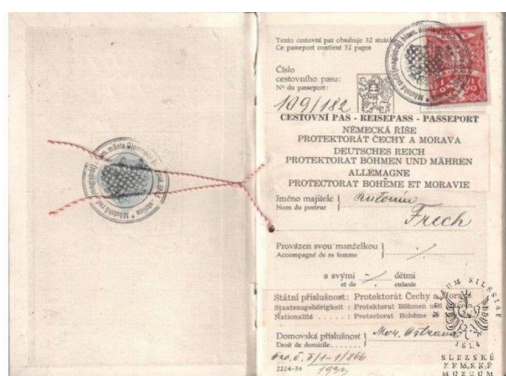
⁹² Občanský průkaz. Scanzen.cz [online]. 1993 [cit. 2022-02-28]. Dostupné z: http://www.scanzen.cz/files/dobove_listiny/prukazy/Obcansky_prukaz_vzor_93_p1.jpg

⁹³ SOUČEK, Václav. Občanský průkaz. Český rozhlas [online]. 2000 [cit. 2022-02-28]. Dostupné z: <https://hradec.rozhlas.cz/vaclav-soucek-obcansky-prukaz-8098111>

⁹⁴ Občanský průkaz: Osobní doklady. Ministerstvo vnitra české republiky [online]. 2021 [cit. 2022-02-28]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/osobni-doklady-642319.aspx?q=Y2hudW09Mg%3D%3D>

Obrázek č. 10 (domovský list 1893)⁹⁵

Obrázek č. 11 (cestovní pas z období protektorátu Čechy a Morava 1939)⁹⁶

Obrázek č. 12 (řidičský průkaz 1946)⁹⁷

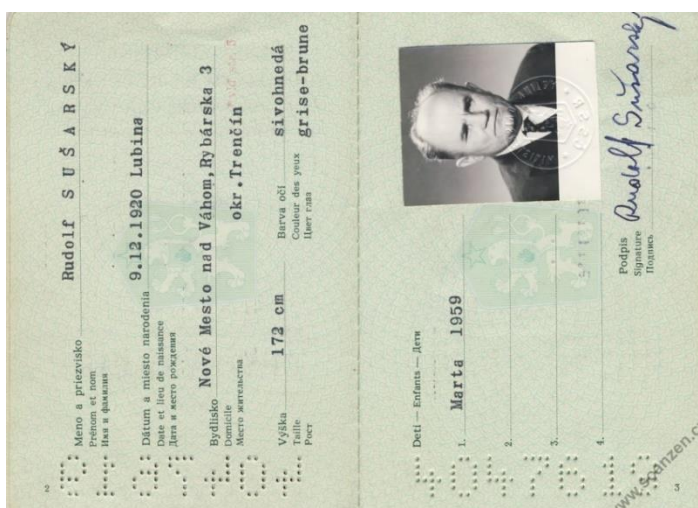
⁹⁵ Domovský list. Scenzen.cz [online]. 1893 [cit. 2022-02-28]. Dostupné z: [http://www.scenzen.cz/files/dobove_listiny/domovske_listy/Domovsky_list_Trebonin_\(1893\)_a_.jpg](http://www.scenzen.cz/files/dobove_listiny/domovske_listy/Domovsky_list_Trebonin_(1893)_a_.jpg)

⁹⁶ Protektorátní cestovní pas [online]. 1943 [cit. 2022-03-28]. Dostupné z: <https://www.esbirky.cz/predmet/3489298>

⁹⁷ Řidičský průkaz. Scenzen.cz [online]. 1946 [cit. 2022-02-28]. Dostupné z: [http://www.scenzen.cz/files/dobove_listiny/prukazy/Ridicky_prukaz_\(1946\)_p2.jpg](http://www.scenzen.cz/files/dobove_listiny/prukazy/Ridicky_prukaz_(1946)_p2.jpg)

Obrázek č. 13 (cestovní pas 1947) ⁹⁸

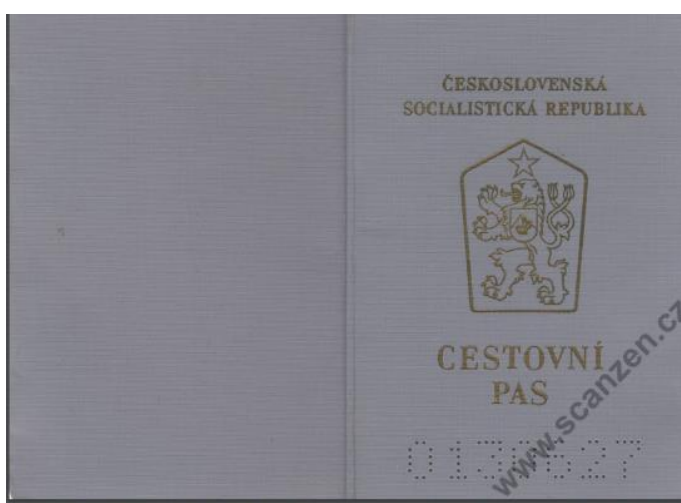
Obrázek č. 14 (cestovní pas 1971) ⁹⁹

⁹⁸ Cestovní pas. Scanzen.cz [online]. 1947 [cit. 2022-02-28]. Dostupné z: [http://www.scanzen.cz/files/dobove_listiny/prukazy/Cestovni_pas_\(1947\).pdf](http://www.scanzen.cz/files/dobove_listiny/prukazy/Cestovni_pas_(1947).pdf)

⁹⁹ Cestovní pas. Scanzen.cz [online]. 1971 [cit. 2022-02-28]. Dostupné z: [http://www.scanzen.cz/files/dobove_listiny/prukazy/Cestovny_pas_\(1971\).pdf](http://www.scanzen.cz/files/dobove_listiny/prukazy/Cestovny_pas_(1971).pdf)

Obrázek č. 15 (výjezdní doložka 1968) ¹⁰⁰

Obrázek č. 16 (cestovní pas 1982) ¹⁰¹

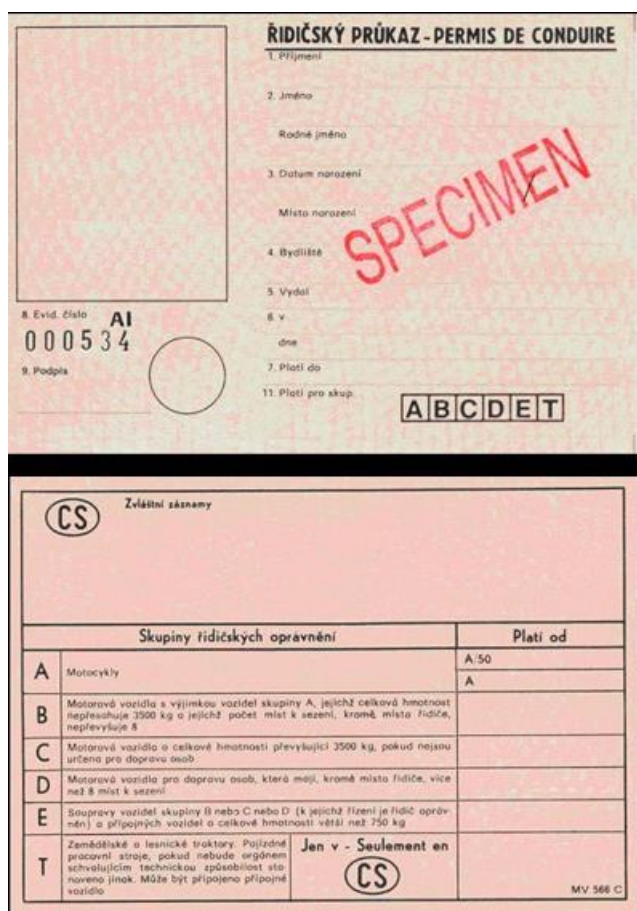

Obrázek č. 17 (cestovní pas 2021) ¹⁰²

¹⁰⁰ Výjezdní doložka. IRozhlas [online]. 1968 [cit. 2022-02-28]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/vyjezdni-dolozka-komunismus-cestovani-andrej-babis-devizovy-prislib_1911191934_luk

¹⁰¹ Cestovní pas. Scenzen.cz [online]. 1982 [cit. 2022-02-28]. Dostupné z: [http://www.scenzen.cz/files/dobove_listiny/prukazy/Cestovni_pas_\(1982\).pdf](http://www.scenzen.cz/files/dobove_listiny/prukazy/Cestovni_pas_(1982).pdf)

¹⁰² Cestovní pas. Čt24 [online]. 2021 [cit. 2022-03-29]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/2479288-cestovni-pas-a-obcansky-prukaz-pujde-nove-ziskat-i-do-druheho-dne-lide-si-vsak>

Obrázek č. 18 (řidičský průkaz 1993-1996) ¹⁰³

Obrázek č. 19 (řidičský průkaz 2021) ¹⁰⁴

¹⁰³ Řidičský průkaz. Akutálně.cz [online]. 1993 [cit. 2022-02-28]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/jaky-mate-ridicak-podivejte-se/r~i:gallery:1836/r~i:photo:63958/>

¹⁰⁴ Řidičský průkaz. Autobible [online]. 2021 [cit. 2022-03-29]. Dostupné z: <https://autobible.euro.cz/vymena-ridicaku-v-roce-2021-zatim-nespechejte-platnost-se-prodluzuje-o-10-mesicu/>